

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2012 M. RUGSĖJO 1 D. – 2012 M. SPALIO 31 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
(2012 m. rugsėjo 1 d. – 2012 m. spalio 31 d.)

APLINKA.....	4
2012 m. rugsėjo 6 d. ketvirtosios kolegijos sprendimas.....	4
Dėl nacionalinio leidimo išdavimo procedūros genetiškai modifikuotų produktų (MON 810 kukurūzų veislės) auginimui.....	4
2012 m. rugsėjo 11 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	6
Dėl Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalyje įtvirtinto termino	7
Dėl upės baseino (rajonų) vandens perdavimo į kitą baseiną (baseino rajoną).....	7
Dėl nacionalinio parlamento tvirtinamų upių baseino valdymo planų.....	7
Dėl projektų, kuriems netaikoma Direktyva 85/337	8
Dėl planų ir programų, patenkančių į Direktyvos 2001/42 taikymo sritį.....	9
Dėl Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos (Bendrijos svarbos teritorijų)	10
Dėl leidimo išdavimo, nesant patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius, atitikimo Buveinių direktyvai	10
Dėl neigiamą poveikį teritorijų vientisumui darančio projekto įgyvendinimą pateisinančių priežasčių	11
Dėl kompensacinių priemonių pagal Buveinių direktyvą	12
Dėl Natura 2000 teritorijoje vykdomų pakeitimų atitikimo Buveinių direktyvai	12
2012 m. spalio 18 d. pirmosios kolegijos sprendimas.....	14
Dėl Direktyvoje 91/271 vartojamų sąvokų „pakankamai geri veiklos rezultatai“, „ypač smarkios liūtys“ ir „geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“	15
APMOKESTINIMAS	17
2012 m. rugsėjo 6 d. antrosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	17
Dėl tiekiamą Bendrijos viduje įvykdžiusiam apmokestinamajam asmeniui tenkančios įrodinėjimo, jog prekės yra faktiškai išgabentos iš tiekimo valstybės narės teritorijos, apimties, siekiant tokio tiekimo neapmokestinti PVM.....	18
Dėl prekių įgijėjo išbraukimo iš PVM mokėtojų registro atgaline data teisinių pasekmių Bendrijos viduje įvykdyto tiekimo neapmokestinimui.....	19
2012 m. spalio 4 d. septintosios kolegijos prejudicinis sprendimas	20
Dėl prekių vagystės, kaip pagrindo tikslinti šių prekių pirkimo PVM atskaitą.....	21
2012 m. spalio 18 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	22
Dėl statinių pirkimo PVM atskaitos tikslinimo, kai šie statiniai po jų įsigijimo yra nugriaunami, o jų vietoje pastatomi nauji tokios pačios paskirties statiniai, skirti tai pačiai apmokestinamai veiklai vykdyti.....	23
MUITINĖS VEIKLA	24
2012 m. rugsėjo 6 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	24
Dėl muitinės skolos atsiradimo, kai faktas apie ne Bendrijos kilmės prekių, kurioms taikyta sąlyginio neapmokestinimo importo muitais procedūra, reeksportavimą į trečiąsias valstybes prekių apskaitoje užfiksuojamas pavėluotai	24
2012 m. rugsėjo 6 d. antrosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	25
Dėl nuosavybės pripažinimo „buitiniams poreikiams tenkinti“ atleidimo nuo importo muitų tikslais	27
VARTOTOJŲ APSAUGA.....	28
2012 m. spalio 18 d. šeštosios kolegijos prejudicinis sprendimas	28
Dėl pranešimų vartotojams apie jo gautą „dovaną“ siuntimą (pateikimą) pripažinimo nesąžininga komercine veikla, kai vartotojas, norėdamas atsiimti (pasinaudoti) gauta „dovana“, patiria išlaidų	29
Dėl vartotojo (tinkamo) informavimo apie „dovanos“ atsiėmimo sąlygas įtakos sprendžiant klausimą dėl veiklos pripažinimo nesąžininga	31
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	32

2012 m. rugsėjo 27 d. ketvirtosios kolegijos prejudicinis sprendimas	32
Dėl valstybės narės pareigos suteikti minimalias priėmimo sąlygas prieglobsčio prašytojui, dėl kurio ji nusprendžia kreiptis į kitą valstybę narę pagal Reglamentą Nr. 343/2003	33
2012 m. rugsėjo 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	35
Dėl galimybės įvažiuoti į kitą valstybę narę ir (arba) gyventi joje kitų šeimos narių kategorijai priklausantiems asmenims, kurie nėra ES piliečiai, palengvinimo ir dėl ES piliečio „išlaikomo“ šeimos nario kategorijos	36
2012 m. spalio 18 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	37
Dėl ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo.....	38
SOCIALINĖ POLITIKA.....	39
2012 m. rugsėjo 6 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	39
Dėl teisės gyventi valstybėje narėje	40
2012 m. spalio 25 d. ketvirtosios kolegijos prejudicinis sprendimas	41
Dėl teisės gauti išmokas kitos valstybės narės piliečiui	42

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau ir Teisingumo Teismas, ETT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>

APLINKA

2012 m. rugsėjo 6 d. ketvirtosios kolegijos sprendimas byloje *Pioneer Hi Bred Italia Srl prieš Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali* (C-36/11)

Terminai: Žemės ūkis – Genetiškai modifikuoti organizmai (toliau – ir GMO) – Direktyva 2002/53/EB dėl bendrojo žemės ūkio augalų veislių katalogo – Bendrasis žemės ūkio augalų veislių katalogas – Genetiškai modifikuoti organizmai, įtraukti į bendrąjį katalogą – Reglamentas (EB) Nr. 1829/2003 – 20 straipsnis – Esami produktai – Direktyva 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką– 26a straipsnis – Priemonės, skirtos išvengti netyčinio genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo – Nacionalinės priemonės, kuriomis draudžiama auginti į bendrąjį katalogą įtrauktus genetiškai modifikuotus organizmus, kuriems išduotas leidimas kaip esamiems produktams, kol bus priimtos Direktyvos 2001/18/EB 26a straipsniu grindžiamos priemonės.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Ginčas nagrinėjamu atveju kilo tarp *Pioneer Hi Bred Italia Srl* (toliau – ir *Pioneer*) ir *Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali* (Žemės ūkio, maisto produktų ir miškų ūkio politikos ministerija) dėl pastarosios pranešimo teisėtumo. Šiuo pranešimu *Pioneer* buvo informuota, kad ministerija negalinti nagrinėti jos prašymo leisti auginti genetiškai modifikuotus kukurūzų hibridus, jau įtrauktus į bendrąjį žemės ūkio augalų veislių katalogą (toliau – ir bendrasis katalogas), kol regionai nepriėmė normų, galinčių užtikrinti genetiškai modifikuotų kultūrų sambūvį su tradicinėmis ir ekologiškomis kultūromis (2 punktas).

Ginčiui dėl tokio sprendimo pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo pateiktais klausimais.

Dėl nacionalinio leidimo išdavimo procedūros genetiškai modifikuotų produktų (MON 810 kukurūzų veislės) auginimui

Savo prejudiciniu klausimu teismas iš esmės klausė, ar GMO, kaip antai MON 810 kukurūzų veislės, auginimas gali būti siejamas su nacionaline leidimo išdavimo procedūra, kai šių veislių naudojimas ir prekyba jomis leidžiami pagal Reglamento Nr. 1829/2009 20 straipsnį ir kai šios veislės buvo įtrauktos į Direktyva 2002/53 numatytą bendrąjį katalogą. Jis taip pat klausia, ar pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį valstybė narė gali drausti auginti tokius GMO jos teritorijoje laukiant, kol bus priimtos sambūvio priemonės, skirtos išvengti netyčinio GMO atsiradimo kitose kultūrose (62 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, jog Reglamentu Nr. 1829/2003 ir Direktyva 2002/53 siekiama leisti laisvai naudoti GMO ir jais prekiauti visoje Sąjungos teritorijoje, jeigu dėl jų išduotas leidimas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003 ir jie įtraukti į bendrąjį katalogą pagal Direktyvą 2002/53 (65 punktas). Be to, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1829/2003 9, 33 ir 34 konstatuojamąsias dalis bei Direktyvos 2002/53 4 straipsnio 4 ir 5 dalis ir 7 straipsnio 4 dalį, matyti, kad šiais dviem teisės aktais nustatytos sąlygos, atitinkamai susijusios su leidimu ir įtraukimu į bendrąjį katalogą, apima sveikatos ir aplinkos apsaugos reikalavimus (66 punktas).

Kalbant apie esamus produktus, kuriuos naudoti ir kuriais prekiauti leidimai išduodami pagal Reglamento Nr. 1829/2003 20 straipsnį, Sąjungos teisės aktų leidėjas iš esmės nusprendė, jog šie reikalavimai, pranešus apie šiuos produktus, buvo laikinai įvykdyti dėl vertinimo, atlikto išduodant ankstesnį leidimą pagal Direktyvą 90/220 arba Direktyvą 2001/18 (67 straipsnis). Be to, Reglamento Nr. 1829/2003 20 straipsnio 4 dalyje padarius nuorodą į 23 straipsnį, o šiame – į šio reglamento 18 ir 19 straipsnius, esami produktai prilyginti produktams, kuriems pirminis leidimas išduotas remiantis Reglamentu Nr. 1829/2003, kiek tai susiję su rizikos sveikatai ir aplinkai įvertinimu prašymų atnaujinti leidimus pateikimo stadijoje (68 straipsnis). Iš šių išvadų Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į galiojančią Sąjungos teisę, valstybė narė neturi teisės GMO, kuriems išduotas leidimas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003 ir kurie įtraukti į bendrąjį katalogą pagal Direktyvą 2002/53, auginimo sieti su nacionaliniu leidimu, grindžiamu sveikatos ar aplinkos apsaugos sumetimais (69 straipsnis).

Tačiau valstybė narė gali nustatyti draudimą auginti tokius produktus arba apriboti jų auginimą Sąjungos teisėje aiškiai numatytais atvejais (70 punktas). Prie šių išimčių priskirtinos, pirma, priemonės, priimtose pagal Reglamento Nr. 1829/2003 34 straipsnį, ir priemonės, priimtose pagal Direktyvos 2002/53 16 straipsnio 2 dalį arba 18 straipsnį, t. y. nuostatos, kurios pagrindinėje byloje nenagrinėjamos, ir, antra, sambūvio priemonės, priimtose pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį (71 punktas).

Dėl draudimo auginti GMO laukiant, kol bus priimtose sambūvio priemonės, Teisingumo Teismas, visų pirma, konstatavo, kad Direktyvos 2001/18 26a straipsnyje numatyta tik valstybių narių galimybė priimti sambūvio priemones (72 punktas). Taigi, jeigu valstybė narė nesiimtų jokių veiksmų šioje srityje, draudimas auginti GMO galėtų tęstis neribotai ir galėtų būti pagrindas apeiti procedūras, numatytas Reglamento Nr. 1829/2003 34 straipsnyje ir Direktyvos 2002/53 16 straipsnio 2 dalyje ir 18 straipsnyje (73 punktas). Todėl toks Direktyvos 2001/18 26a straipsnio aiškinimas, pagal kurį valstybės narės galėtų nustatyti tokį draudimą, prieštarautų Reglamentu Nr. 1829/2003 ir Direktyva 2002/53 nustatytai sistemai, kuria siekiama nedelsiant užtikrinti produktų, kuriems Bendrijos lygiu išduotas leidimas ir kurie įtraukti į bendrąjį katalogą, laisvą judėjimą po to, kai į sveikatos ir aplinkos apsaugos reikalavimus buvo atsižvelgta per leidimo išdavimo ir įtraukimo į bendrąjį katalogą procedūras (74 punktas). Galiausiai pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį gali būti nustatomi apribojimai, net geografiškai apibrėžti draudimai, tik sambūvio priemonėmis, kurios realiai priimamos, paisant jų paskirties. Todėl šia nuostata neleidžiama valstybėms narėms priimti tokios priemonės, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria, laukiant, kol bus priimtose sambūvio priemonės, apskritai draudžiama auginti GMO, dėl kurių leidimas išduotas pagal Sąjungos teisės aktus ir kurie įtraukti į bendrąjį katalogą (75 punktas).

Remdamasis šiais motyvais Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

Genetiškai modifikuotų organizmų, kaip antai MON 810 kukurūzų veislės, auginimas negali būti siejamas su nacionalinio leidimo išdavimo procedūra, kai leidimas naudoti šias veisles ir jomis prekiauti buvo išduotas pagal 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų 20 straipsnį ir kai šios veislės buvo įtrauktos į bendrąjį žemės ūkio augalų veislių katalogą, numatytą 2002 m. birželio 13 d. Tarybos direktyva 2002/53/EB dėl bendrojo žemės ūkio augalų veislių katalogo, iš dalies pakeista Reglamentu Nr. 1829/2003.

2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinančios Tarybos direktyvą 90/220/EEB, iš dalies pakeistos 2008 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/27/EB, 26a straipsniu neleidžiama valstybei narei bendrai drausti auginti tokius genetiškai modifikuotus organizmus jos teritorijoje laukiant, kol bus priimtose sambūvio priemonės, skirtos išvengti atsitiktinio genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo kitose kultūrose.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0036:LT:HTML>

**2012 m. rugsėjo 11 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias ir kiti prieš Ypourgos Perivallontos,
Chorotaxias kai Dimosion ergon ir kt.*
(C-43/10)**

Terminai: Direktyva 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (toliau – ir PAV direktyva) – Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (toliau – ir Buveinių direktyva) – Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (toliau – ir Vandens pagrindų direktyva) – Direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – ir Strateginio poveikio aplinkai vertinimo direktyva) – Bendrijos politika vandens srityje – Upės vandens nukreipimas – „Termino“ parengti upės baseino rajono valdymo planus sąvoka.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* (Autonominės Etolijos ir Akarnijos provincijos administracija) ir kitų juridinių asmenų prieš *Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon* (aplinkos, regionų planavimo ir viešųjų darbų ministras) bei kitus ministrus pareikštais ieškiniais dėl aktų, susijusių su Achelojaus upės aukštupio vandens dalinio nukreipimo į Pinijaus upę Tesalijoje projektu (toliau – ir Projektas), panaikinimo.

Šis Projektas tapo jau keliolika metų truncančių ginčų objektu. *Symvoulio tis Epikrateias* (toliau – Valstybės taryba, nacionalinis teismas) kelis kartus panaikino atitinkamus sprendimus duoti sutikimą leisti vykdyti planuojamą veiklą. Apžvelgiamoje byloje kalbama apie 2006 m. rugpjūčio 2 d. įstatymo (toliau – ir Įstatymas), kuriuo vėl duodamas sutikimas vykdyti darbus dėl Projekto, galiojimą. Šio įstatymo 9 ir 13 straipsniai, patvirtinantys Projektą, 2006 m. liepos 6 d. buvo pateikti Graikijos Parlamentui kaip pakeitimas. Įstatymo 9 straipsnyje nurodyta, kad kol bus patvirtinta nacionalinė šalies vandens išteklių valdymo ir apsaugos programa ir priimti regionų valdymo planai, leidžiama patvirtinti konkrečius upių baseinų vandens valdymo planus ir vandenį perduoti į kitą upės baseiną, tačiau tokių planų projektai turi būti patvirtinti įstatymu, jeigu jie yra didelio masto arba nacionalinės svarbos. Minėto įstatymo 13 straipsnyje su Projektu susiję darbai buvo pripažinti didelio masto ir nacionalinės svarbos, taip pat buvo patvirtintas Achelojaus ir Pinijaus upių baseinų valdymo planas ir aplinkosaugos reikalavimai, taikytini su šiuo projektu susijusių objektų statybai ir veikimui. Įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje buvo numatyta, kad viešieji darbai, taip pat *Dimosia Epicheirisi Ilektrismou* (Elektros energijos viešoji įmonė, toliau – DEI) darbai, kurių ranga buvo paskelbta ir kurie buvo užbaigti arba yra vykdomi ir susiję su Achelojaus upės dalies aukštupio nukreipimo į Tesaliją projektu, ir elektros energijos gamybos darbai gali būti vykdomi toliau ir užbaigti pagal patvirtintą valdymo planą ir remiantis nustatytais aplinkosaugos reikalavimais, kaip aprašyta to paties straipsnio 3 dalyje. Pagal šią nuostatą konkursą laimėjusi bendrovė gavo teisę tęsti darbus, sustabdytus dėl sprendimo, kuriuo buvo panaikinti viešųjų pirkimų rezultatai.

Ieškovės pagrindinėje byloje prašė panaikinti visą Projektą. Ieškiniai buvo pateikti tiek dėl Įstatymo 13 straipsnio, tiek dėl su juo susijusių administracinių aktų panaikinimo. Prašymą Teisingumo Teismui pateikęs teismas nurodė, kad tiek aplinkosaugos reikalavimus patvirtinantys aktai, tiek aktai, pagal kuriuos su šiuo projektu susiję objektai turėjo būti statomi, šios teisminės institucijos sprendimais buvo panaikinti dar iki Įstatymo įsigaliojimo. Nacionalinis teismas mano, kad ketinama juos iš naujo priimti pasinaudojant minėtu valdymo planu, kuris buvo patvirtintas remiantis šio įstatymo 9 straipsniu. Tokių faktinių aplinkybių kontekste nacionalinis teismas pateikė Teisingumo Teismui net keturiolika klausimų, kurių esmę sudarė klausimas, ar

(ir kokia apimtimi) Įstatymas vertintinas atsižvelgiant į Vandens pagrindų direktyvą, nors priimant įstatymą dar buvo taikomas pereinamasis laikotarpis atitinkamiems įsipareigojimams pagal šią direktyvą. Be to, ar su PAV direktyva suderinama aplinkybė, kad įstatymų leidybos procese remiamasi ankstesnėje administracinėje procedūroje atliktu poveikio aplinkai vertinimu. Taip pat klausiama, ar buvo galima taikyti Strateginio poveikio aplinkai vertinimo direktyvą ir ar, reikalui esant, be minėto poveikio aplinkai vertinimo, dar reikėjo atlikti vertinimą pagal Strateginio poveikio aplinkai vertinimo direktyvą. Galiausiai nacionalinis teismas kėlė kelis klausimus dėl atitinkamų Natura 2000 teritorijų apsaugos pagal Buveinių direktyvą (30-41 punktai).

Dėl Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalyje įtvirtinto termino

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar Direktyvos 2000/60 13 straipsnio 6 dalyje nustatytas tik terminas upės baseino rajono valdymo planams parengti, ar joje taip pat įtvirtinamas terminas tam tikroms šios direktyvos 3–6, 9, 13 ir 15 straipsnių nuostatomis perkelti į nacionalinę teisę (42 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog Direktyvos 2000/60 13 straipsnio 6 dalis ir 24 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos kaip nustatančios atitinkamai terminą iki 2009 m. gruodžio 22 d. valstybėms narėms paskelbti upių baseinų rajonų valdymo planus ir terminą iki 2003 m. gruodžio 22 d. perkelti šią direktyvą, ypač jos 3–6, 9, 13 ir 15 straipsnius, į nacionalinę teisę (47 punktas).

Dėl upės baseino (rajonų) vandens perdavimo į kitą baseiną (baseino rajoną)

Antruoju–ketvirtuoju klausimais buvo siekiama sužinoti, ar Direktyvą 2000/60 reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kuria iki 2009 m. gruodžio 22 d. leidžiama perduoti upės baseino vandenį į kitą baseiną ar vieno upės baseino rajono vandenį į kitą upės baseino rajoną prieš tai kompetentingai valdžios institucijai nepatvirtinus upės baseinų rajonų valdymo planų. Neigiamo atsakymo atveju *Symvoulio tis Epikrateias* nori išsiaiškinti, ar toks perdavimas galimas tik siekiant aprūpinti geriamu vandeniu, taip pat drėkinimo ir elektros energijos gamybos tikslų. Galiausiai ji klausia, ar tokio perdavimo suderinamumas su minėta direktyva priklauso nuo aplinkybės, kad upės baseino ar upės baseino rajono, į kurį nukreipiamas vanduo, nuosavų išteklių neužtenka patenkinti įprastus vandens, elektros energijos gamybos ar drėkinimo poreikius (48 punktas).

Sistemiškai išanalizavęs Direktyvos 2000/60 nuostatas, Teisingumo Teismas minėtais klausimais padarė išvadą, jog į antrąjį–ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad Direktyva 2000/60 turi būti aiškinama taip:

1) ji iš principo nedraudžia nacionalinės teisės nuostatos, kuria leidžiama iki 2009 m. gruodžio 22 d. perduoti upės baseino vandenį į kitą baseiną ar vieno upės baseino rajono vandenį į kitą upės baseino rajoną prieš tai kompetentingai valdžios institucijai nepatvirtinus upės baseinų rajonų valdymo planų,

2) toks perdavimas negali labai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nustatytus tikslus,

3) vis dėlto, jei minėtas perdavimas gali sukelti tokias neigiamas pasekmes, kaip antai nurodytos tos pačios direktyvos 4 straipsnio 7 dalyje, jis gali būti patvirtintas tik tada, kai tenkinamos tos pačios nuostatos a–d punktuose nurodytos sąlygos, ir

4) upės baseino ar upės baseino rajono, į kurį nukreipiamas vanduo, nepajėgumas patenkinti poreikius, susijusius su geriamu vandeniu, elektros energijos gamyba ar drėkinimu, nėra būtina sąlyga, kad toks nukreipimas būtų laikomas suderinamu su minėta direktyva, jei tenkinamos pirma nurodytos sąlygos (69 punktas).

Dėl nacionalinio parlamento tvirtinamų upių baseino valdymo planų

Savo penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi teisminė institucija klausia, ar Direktyvos 2000/60 13–15 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jie draudžia nacionaliniam Parlamentui patvirtinti upių baseinų valdymo planus, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, be visuomenės informavimo, konsultavimosi su ja ar visuomenės dalyvavimo procedūros (70 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas nurodė, jog Direktyvos 2000/60 13 ir 15 straipsniuose neįtvirtinta jokia pareiga, susijusi su visuomenės informavimu, konsultavimosi su ja ar visuomenės dalyvavimu rengiant upės baseino rajono valdymo planą, šį klausimą reikia nagrinėti tik atsižvelgiant į minėtos direktyvos 14 straipsnį, kuriame numatytos tokios pareigos (71 punktas). Direktyvos 2000/60 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog „valstybės narės skatina, kad visos suinteresuotos šalys aktyviai dalyvautų įgyvendinant šią direktyvą, visų pirma sudarant, peržiūrint ir atnaujinant upės baseino [rajonų] valdymo planus. Valstybės narės [užtikrina, kad] kiekvienam upės baseino rajonui [būtų paskelbtos] ir visuomenės, taip pat naudotojų pastaboms pateiktos <...> ne vėliau kaip likus vieneriems metams iki to laikotarpio, kuriam sudaromas planas, pradžios – upės baseino [rajonų] valdymo plano projekto kopijos“ (72 punktas). Teisingumo Teismas priminė, jog ankstesniame jo sprendime jau buvo konstatuota, jog iki 2009 m. gruodžio 22 d. neparengusi upių baseinų rajonų valdymo planų tiek upių baseinų rajonams, kurie driekiasi tik jos teritorijoje, tiek tarptautinių upių baseinų rajonams Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2000/60 13 straipsnio 1–3 bei 6 dalis ir 15 straipsnio 1 dalį. Nagrinėjant ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo Graikijos Respublika netvirtino, kad iki minėtos datos būtų parengusi upių baseinų rajonų valdymo planus, kaip jie suprantami pagal tą pačią direktyvą. Konkrečiai kalbant, ji neįvykdė pagrindinėje byloje nagrinėjamo įstatymo. Todėl upių baseinų rajonų valdymo planai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, priimti 2006 m. rugpjūčio 2 d., negali būti vertinami kaip valdymo planai, kuriems taikomi Direktyvos 2000/60 13–15 straipsniai. Taigi iš šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies kylanti pareiga tokiems planams netaikoma (74 punktas). Todėl aplinkybei, jog nacionalinis Parlamentas upių baseinų rajonų valdymo planus, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, patvirtino be visuomenės informavimo, konsultavimosi su ja ar visuomenės dalyvavimo procedūros, Direktyvos 2000/60 14 straipsnis, konkrečiai kalbant, jo 1 dalis, netaikoma (75 punktas).

Dėl projektų, kuriems netaikoma Direktyva 85/337

Šeštuoju klausimu buvo siekiama sužinoti, ar Direktyvą 85/337 reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama priimti tokius įstatymus, kaip antai 2006 m. rugpjūčio 2 d. Įstatymas, kuriuo patvirtinamas upės vandens dalinio nukreipimo projektas, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, remiantis šio projekto PAV, kuriuo buvo grindžiamas administracinis sprendimas, priimtas užbaigiant procedūrą, vykusią laikantis šioje direktyvoje numatyto visuomenės informavimo ir jos dalyvavimo reikalavimų, nors pastarasis sprendimas teismo buvo panaikintas (76 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvos 85/337 1 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad ji „netaikoma projektams, kurių detalės priimamos konkrečiais nacionalinės teisės aktais, nes šios direktyvos tikslai, įskaitant ir tikslą teikti informaciją, yra įgyvendinami per įstatymų leidybos procesą“ (77 punktas). Taigi Direktyvos 85/337 tikslai pasiekiami per įstatymų leidybos procesą, įskaitant informacijos teikimą, ši direktyva atitinkamam projektui netaikoma (78 punktas). Šioje nuostatoje numatytos dvi sąlygos, kad projektą galima būtų laikyti nepatenkančiu į Direktyvos 85/337 taikymo sritį. Pirmojoje numatyta, kad projekto detalės turi būti priimamos konkrečiu teisės aktu. Pagal antrąją sąlygą šios direktyvos tikslai, įskaitant informacijos teikimą, turi būti pasiekti per įstatymų leidybos procesą (79 punktas).

Kalbant apie pirmąją sąlygą, ji reiškia, jog projektas turi būti priimtas konkrečiu teisės aktu. Sąvokos „projektas“ ir „sutikimas dėl planuojamos veiklos“ apibrėžtos Direktyvos 85/337 1 straipsnio 2 dalyje. Taigi teisės aktas, kuriuo priimamas projektas, tam, kad jis patektų į šios direktyvos 1 straipsnio 5 dalies taikymo sritį, turi būti konkretus ir turėti tokias pačias savybes

kaip ir sutikimas dėl planuojamos veiklos. Konkrečiai kalbant, juo turi būti suteikta teisė užsakovui įgyvendinti projektą (80 punktas). Be to, turi būti priimtos projekto detalės, t. y. projektas turi būti pakankamai tikslus ir galutinis, kad teisės akte, lygiai kaip ir sutikime dėl planuojamos veiklos, būtų pateikti įstatymų leidėjo apsvarstyti visi projekto elementai, svarbūs poveikio aplinkai vertinimui. Teisės aktu turi būti patvirtinta, kad tiek, kiek tai susiję su atitinkamu projektu, buvo pasiekti Direktyvos 85/337 tikslai (81 punktas). Vadinasi teisės aktas negali būti laikomas aktu, kuriuo priimamos projekto detalės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 85/337 1 straipsnio 5 dalį, jeigu jame nėra elementų, būtinų šio projekto poveikiui aplinkai įvertinti, arba reikia priimti kitus aktus, suteikiančius teisę užsakovui įgyvendinti projektą (82 punktas).

Dėl antrosios sąlygos Teisingumo Teismas nurodė, kad iš Direktyvos 85/337 2 straipsnio 1 dalies matyti, jog pagrindinis jos tikslas prieš išduodant sutikimą dėl projektų, kurie dėl savo pobūdžio, masto ar vietos gali turėti reikšmingą poveikį aplinkai, iš anksto įvertinti jų poveikį aplinkai (83 punktas). Be to, Direktyvos 85/337 šeštoje konstatuojamojoje dalyje patikslinama, kad projektas turi būti įvertintas remiantis atitinkama informacija, kurią pateikia užsakovas ir kurią gali papildyti valdžios institucijos ir minimu projektu suinteresuoti asmenys (84 punktas). Taigi priimdamas projektą nacionalinis teisės aktų leidėjas turi turėti pakankamai informacijos. Iš Direktyvos 85/337 5 straipsnio 3 dalies ir jos IV priedo matyti, kad informaciją, kurią privalo pateikti užsakovas, turi sudaryti bent projekto aprašymas, jo vykdymo vieta, projektavimas ir dydis, numatytų priemonių, skirtų reikšmingo neigiamo poveikio pasekmėms išvengti, sušvelninti ar, jeigu įmanoma, atitaisyti, aprašymas ir duomenys, reikalingi galimam pagrindiniam projekto poveikiui aplinkai nustatyti ir įvertinti (85 punktas). Tačiau niekas nedraudžia nacionalinės teisės aktų leidėjui priimant šį projektą pasinaudoti per ankstesnę administracinę procedūrą surinkta informacija ir vykstant šiai procedūrai padarytu PAV, jei šis vertinimas grindžiamas vis dar aktualia informacija ir žiniomis. Iš tiesų šis PAV, kuris turi būti atliktas prieš sprendimų priėmimo procedūrą, apima surinktos informacijos nagrinėjimą iš esmės ir svarstymą dėl galimybės prireikus ją papildyti kitais duomenimis (86 punktas). Šiuo aspektu pati aplinkybė, kad PAV buvo atliktas per administracinę procedūrą, kurią užbaigiant priimtas galiausiai teismo panaikintas sprendimas, yra nereikšminga (87 punktas). Tačiau teisės aktas, kuriuo, remiantis viršesniais bendrojo intereso pagrindais, tik „ratifikuojamas“ ankstesnis administracinis aktas, iš anksto nepradėjus įstatymų dėl esmės leidybos proceso, kuris užtikrintų, kad laikomasi šio sprendimo 79 punkte nurodytų sąlygų, negali būti laikomas konkrečiu teisės aktu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 85/337 1 straipsnio 5 dalį, todėl to nepakanka norint pripažinti, kad projektas nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį (88 punktas). Teisės aktas, priimtas teisėkūros organo nariams neturint šio sprendimo 85 punkte minėtos informacijos, negali patekti į Direktyvos 85/337 1 straipsnio 5 dalies taikymo sritį (89 punktas).

Ar buvo laikomasi minėtų sąlygų, turi nustatyti nacionalinis teismas. Šiuo tikslu jis turi elgti tiek į priimto teisės akto turinį, tiek į visą su jo priėmimu susijusį teisės aktų leidybos procesą, ypač parengiamuosius aktus ir parlamentarų debatus (90 punktas).

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 85/337 1 straipsnio 5 dalis, turi būti aiškinama kaip nedraudžianti priimti tokį įstatymą, kaip antai Įstatymas, kuriuo patvirtinamas upės vandens dalinio nukreipimo projektas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, remiantis šio projekto PAV, kuriuo buvo grindžiamas administracinis sprendimas, priimtas užbaigiant procedūrą, vykusią laikantis šioje direktyvoje numatyto visuomenės informavimo ir jos dalyvavimo reikalavimų, nors pastarasis sprendimas teismo buvo panaikintas, jei minėtas įstatymas yra specialus teisėkūros aktas, o šios direktyvos tikslai gali būti pasiekti teisės aktų leidybos procedūra. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar buvo laikomasi šių sąlygų (91 punktas).

Dėl planų ir programų, patenkančių į Direktyvos 2001/42 taikymo sritį

Septintuoju klausimu nacionalinis teismas iš esmės klausė, ar dalinio upės vandens nukreipimo planas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turi būti vertinamas kaip planas ar programa, patenkantys į Direktyvos 2001/42 taikymo sritį (92 punktą).

Pasak Teisingumo Teismo, norint nustatyti šią aplinkybę, reikia išsiaiškinti, ar šis projektas yra planas ar programa, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 2 straipsnio a punktą. Pastarojo punkto antra įtrauka nustato, kad „planais ir programomis“ laikomi planai ir programos, kurių reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas (92-94 punktai). Teisingumo Teismo vertinimu, nepanašu, kad Projektas yra aktas, apibrėžiantis teritorijų planavimo kriterijus ir būdus bei nustatantis kontrolės taisykles ir procedūras, kurių laikytis reikia įgyvendinant vieną ar kelis projektus (95 punktą). Tai leido daryti išvadą, kad toks dalinio upės vandens nukreipimo projektas, koksai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, negali būti laikomas planu ar programa, kuriems taikoma Direktyva 2001/42 (96 punktą).

Dėl Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos (Bendrijos svarbos teritorijų)

Kito klausimo esmė buvo tai, ar nacionaliniame Bendrijos svarbos teritorijų (toliau – ir BST) sąraše, pateiktame Komisijai pagal Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nurodytos teritorijos, vėliau įtrauktos į Sprendime 2006/613 pateiktą sąrašą, buvo saugomos pagal šią direktyvą iki minėto sprendimo paskelbimo (98 punktą). Sprendimas 2006/613, kuriuo Komisija nustatė Viduržemio jūros biogeografinio regiono BST sąrašą, pagal EB 254 straipsnio 3 dalį įsigaliojo pranešus apie jį valstybėms narėms (99 punktą). Apie šį sprendimą Graikijos Respublikai iš tikrųjų buvo pranešta 2006 m. liepos 19 d., t. y. prieš 2006 m. rugpjūčio 2 d. priimant Įstatymą, kuriuo buvo patvirtintas dalinis Achelojaus upės vandens nukreipimas (100 punktą).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pranešus apie Sprendimą 2006/613 atitinkamai valstybei narei, ši turi imtis Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2–4 dalyse numatytų apsaugos priemonių (102 punktą). Be to, Teisingumo Teismas priminė, jog net iki Sprendimo 2006/613 įsigaliojimo valstybės narės turi apsaugoti teritorijas iš karto po to, kai pasiūlo jas identifikuoti kaip BST pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalį Komisijai perduodamą valstybės teritorijų sąrašą. Iš tikrųjų valstybės narės pagal šią direktyvą turi imtis savų apsaugos priemonių, tinkamų, atsižvelgiant į šioje direktyvoje numatytą išsaugojimo tikslą, apsaugoti su šiomis teritorijomis susijusį valstybės ekologinį interesą, todėl negali leisti intervencijų, kurios gali labai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams, kaip antai intervencija, kuri gali smarkiai sumažinti teritorijos plotą arba dėl jos gali išnykti teritorijoje gyvenančios prioritinės rūšys, arba galiausiai dėl jos gali būti sunaikinta teritorija ar išnykti jai būdingi požymiai (104 punktą).

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionaliniame BST sąraše, pateiktame Komisijai pagal Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nurodytos teritorijos, vėliau įtrauktos į Sprendime 2006/613 pateiktą sąrašą buvo saugomos pagal šią direktyvą iki minėto sprendimo paskelbimo. Konkrečiai kalbant, pranešus atitinkamai valstybei narei, ši turėjo taip pat imtis šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse numatytų apsaugos priemonių (105 punktą).

Dėl leidimo išdavimo, nesant patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius, atitikimo Buveinių direktyvai

Kitu klausimu nacionalinis teismas iš esmės klausė, ar Direktyvą 92/43 reikia aiškinti taip, kad ji draudžia suteikti leidimą vandens nukreipimo projektui, tiesiogiai nesusijusiam su teritorijos, patenkančios į specialią apsaugos teritoriją (toliau – ir SAZ), apsauga ar nebūtinam šiai apsaugai užtikrinti, kai visiškai nėra informacijos arba patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius šioje teritorijoje (106 punktą).

Atsakydamas į šį klausimą, Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta įvertinimo procedūra, kuria atliekant išankstinį patikrinimą siekiama užtikrinti, kad leidimas vykdyti planą ar projektą, tiesiogiai nesusijusį arba nebūtiną teritorijai tvarkyti, bet galintį ją stipriai paveikti, bus suteiktas, tik jeigu juo nebus pakenkta šios teritorijos vientisumui (110 punktas). Kalbėdamas apie sąvoką „tinkamas įvertinimas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalį, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad joje neapibrėžiamas joks konkretus būdas, kaip tokį įvertinimą reikėtų atlikti (111 punktas). Vis dėlto Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog šį įvertinimą kompetentingos valdžios institucijos turi atlikti taip, kad galėtų įsitikinti, jog planas ar projektas neturės žalingo poveikio nagrinėjamos teritorijos vientisumui, o suabejojusios dėl tokio poveikio nebuvimo šios institucijos turi atsisakyti suteikti prašomą leidimą (112 punktas). Dėl elementų, kuriais remdamosi kompetentingos institucijos galėtų reikiamai įsitikinti, Teisingumo Teismas patikslino, kad negali likti jokios pagrįstos abejonės mokslo požiūriu, nes šios institucijos privalo remtis geriausiaisiais šios srities mokslo duomenimis (113 punktas). Be to, šio poveikio, atsižvelgiant į apsaugos tikslus, susijusius su nagrinėjama vietoje, žinojimas yra būtina sąlyga norint taikyti Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalį, nes, neturint šių duomenų, jokia šios nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sąlyga nebūtų vertinama. Nagrinėjant galimus privalomuosius svarbesnio viešojo intereso pagrindus ir tai, ar yra mažiau žalingų alternatyvų, iš tiesų reikalaujama palyginti tai su žala, kuri būtų padaryta vietojei vykdant nagrinėjamą planą ar projektą. Be to, reikia tiksliai nustatyti šiai vietojei daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti, kokių kompensacinių priemonių gali prireikti (114 punktas). Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, jog negalima teigti, kad vertinimas tinkamas, jei trūksta informacijos ar patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius atitinkamoje SAZ (115 punktas). Todėl jei projekto leidimas būtų panaikintas ar atidėtas dėl netinkamo minėto vertinimo, nebūtų galima atmesti galimybės, kad kompetentingos valdžios institucijos pradės *a posteriori* rinkti patikimus ir aktualius duomenis apie paukščius atitinkamoje SAZ ir remdamosi šiais duomenimis ir taip papildytu vertinimu nuspręš, ar vandens nukreipimo projektas nepakenks šios SAZ vientisumui, o prireikus – kokių kompensacinių priemonių reikėtų imtis, norint užtikrinti, kad įgyvendintas projektas nepažeis bendro Natura 2000 vientisumo apsaugos (116 punktas).

Todėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos kaip draudžiančios suteikti leidimą vandens nukreipimo projektui, tiesiogiai nesusijusiam su teritorijos, patenkančios į SAZ, apsauga ar nebūtinam šiai apsaugai užtikrinti, kai visiškai nėra informacijos arba patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius šioje teritorijoje (117 punktas).

Dėl neigiamą poveikį teritorijų vientisumui darančio projekto įgyvendinimą pateisinančių priežasčių

Dvyliktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar Buveinių direktyvą reikia aiškinti taip, kad pagrindai, dėl kurių buvo imtasi vandens nukreipimo projekto, susiję, pirma, su drėkinimu ir, antra, su geriamo vandens tiekimu, gali būti pripažinti įpareigojamomis priežastimis, susijusiomis su visuomenės interesais, galinčiais pateisinti neigiamą poveikį atitinkamų teritorijų vientisumui darančio projekto įgyvendinimą (118 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jei, nepaisant neigiamo poveikio teritorijai įvertinimo pagal to paties straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, planą ar projektą vis dėlto būtina įgyvendinti dėl įpareigojamųjų priežasčių, susijusių su svarbiu viešuoju interesu, įskaitant ir socialinio ar ekonominio pobūdžio priežastis, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti (119 punktas). Tokia nuostata taikoma tiek SAZ, tiek BST, nurodytoms Komisijos pagal Direktyvos 92/43 4 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą parengtame sąrašė (120 punktas). Interesas, kuris gali pateisinti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalį, plano ar projekto įgyvendinimą, turi būti ir „viešas“, ir

svarbus, o tai reiškia, kad jis turi būti toks svarbus, kad jį būtų galima palyginti su direktyvos siekiamu tikslu apsaugoti natūralias buveines, laukinę fauną ir florą (121 punktą). Drėkinimas ir geriamo vandens tiekimas iš principo atitinka šias sąlygas, todėl gali pateisinti vandens nukreipimo projekto įgyvendinimą nesant alternatyvių sprendimų (122 punktą). Vis dėlto, kalbant apie BST, kurioje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, visuomenės interesams svarbiomis įpareigojamomis priežastimis (123 punktą). Kalbant apie drėkinimą, panašu, kad iš principo jis nėra argumentas, susijęs su žmonių sveikata ar sauga. Vis dėlto labiau tikėtina, kad drėkinimas tam tikromis aplinkybėmis gali turėti labai svarbių aplinkai palankių pasekmių (125 punktą). O geriamo vandens tiekimas iš principo yra su žmonių sveikata ar sauga susijęs argumentas (126 punktą). Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas turi įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas projektas iš tikrųjų gali neigiamai paveikti vieną ar kelias BST, kuriose yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis (127 punktą).

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, jog Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis, aiškintina taip, kad pagrindai, dėl kurių buvo imtasi vandens nukreipimo projekto, susiję, pirma, su drėkinimu ir, antra, su geriamo vandens tiekimu, gali būti pripažinti įpareigojamomis priežastimis, susijusiomis su visuomenės interesais, galinčiais pateisinti neigiamą poveikį atitinkamų teritorijų vientisumui darančio projekto įgyvendinimą. Kai toks projektas daro neigiamą poveikį BST, kurioje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, jo įgyvendinimas gali būti pateisinamas geriamo vandens tiekimu. Tam tikromis aplinkybėmis jis galėtų būti pateisinamas drėkinimo labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis. Tačiau drėkinimas iš principo nėra argumentas, susijęs su žmonių sveikata ar sauga, galintis pateisinti Projekto įgyvendinimą (128 punktą).

Dėl kompensacinių priemonių pagal Buveinių direktyvą

Nacionalinis teismas taip pat klausė, ar pagal Direktyvą 92/43 norint nustatyti, ar kompensacinės priemonės yra tinkamos vientisumui apsaugoti, turi būti atsižvelgta į tokius kriterijus, kaip antai vandens nukreipimo mastas ir šiam nukreipimui įgyvendinti reikalingų darbų apimtis (129 punktą).

Pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos pirmąjį sakinį, jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl visuomenės interesams svarbių įpareigojamųjų priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti (130 punktą). Teisingumo Teismas nurodė, jog reikia tiksliai nustatyti atitinkamai vietai daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti, kokių kompensacinių priemonių gali prireikti (131 punktą). Tačiau vandens nukreipimo mastas ir šiam nukreipimui įgyvendinti reikalingų darbų apimtis yra elementai, į kuriuos būtina atsižvelgti, kad būtų galima tiksliai nustatyti atitinkamai vietai daromą žalą ir kompensacines priemones, būtiną bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti (132 punktą).

Taigi pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos pirmąjį sakinį, norint nustatyti tinkamas kompensacines priemones, turi būti atsižvelgta į vandens nukreipimo mastą ir šiam nukreipimui įgyvendinti reikalingų darbų apimtį (133 punktą).

Dėl Natura 2000 teritorijoje vykdomų pakeitimų atitikimo Buveinių direktyvai

Paskutiniu metu klausimu nacionalinis teismas aiškinosi, ar Direktyva 92/43, aiškinama atsižvelgiant į EB 6 straipsnyje numatytą tvarios plėtros principą, leidžia Natura 2000 teritorijoje pakeisti natūralią upės ekosistemą į labai antropogeninę upės ir ežero ekosistemą (134 punktą).

Atsakydamas į šį klausimą, Teisingumo Teismas nurodė, jog Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies pirma pastraipa, aiškinama atsižvelgiant į EB 6 straipsnyje įtvirtintą tvarios plėtos principą, leidžia Natura 2000 teritorijoje pakeisti natūralią upės ekosistemą į labai antropogeninę upės ir ežero ekosistemą, jei tenkinamos minėtoje šios direktyvos nuostatoje nustatytos sąlygos (139 punktą).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 13 straipsnio 6 dalį ir 24 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti kaip nustatančios atitinkamai terminą iki 2009 m. gruodžio 22 d. valstybėms narėms paskelbti upių baseinų rajonų valdymo planus ir terminą iki 2003 m. gruodžio 22 d. valstybėms narėms perkelti šią direktyvą, ypač jos 3–6, 9, 13 ir 15 straipsnius, į nacionalinę teisę.

2. Direktyvą 2000/60 reikia aiškinti taip, kad:

– ji iš principo nedraudžia nacionalinės teisės nuostatos, kuria leidžiama iki 2009 m. gruodžio 22 d. perduoti upės baseino vandenį į kitą baseiną ar vieno upės baseino rajono vandenį į kitą upės baseino rajoną prieš tai kompetentingai valdžios institucijai nepatvirtinus upės baseinų rajonų valdymo planų,

– toks perdavimas negali labai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nustatytus tikslus,

– vis dėlto, jei minėtas perdavimas gali sukelti tokias neigiamas pasekmes, kaip antai nurodytos to pačios direktyvos 4 straipsnio 7 dalyje, jis gali būti patvirtintas tik jei tenkinamos tos pačios nuostatos a–d punktuose nurodytos sąlygos, ir

– upės baseino ar upės baseino rajono, į kurį nukreipiamas vanduo, nepajėgumas patenkinti poreikius, susijusius su geriamu vandeniu, elektros energijos gamyba ar drėkinimu, nėra būtina sąlyga, kad toks nukreipimas būtų laikomas suderinamu su minėta direktyva, jei tenkinamos nurodytos sąlygos.

3. Aplinkybei, jog nacionalinis Parlamentas upių baseinų rajonų valdymo planus, kaip nagrinėjamię pagrindinėje byloje, patvirtino be visuomenės informavimo, konsultavimosi su ja ar visuomenės dalyvavimo procedūros, Direktyvos 2000/60 14 straipsnis, konkrečiai kalbant, jo 1 dalis, netaikoma.

4. 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvą 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistą 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, ir, be kita ko, šios direktyvos 1 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti taip, kad ja nedraudžiama priimti tokį įstatymą, kaip antai 2006 m. rugpjūčio 2 d. Graikijos Parlamento priimtas Įstatymas 3481/2006, kuriuo patvirtinamas upės vandens dalinio nukreipimo projektas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, remiantis šio projekto poveikio aplinkai vertinimu, kuriuo buvo grindžiamas administracinis sprendimas, priimtas užbaigiant procedūrą, vykusią laikantis šioje direktyvoje numatyto visuomenės informavimo ir jos dalyvavimo reikalavimų, nors pastarasis sprendimas teismo buvo panaikintas, jei minėtas įstatymas yra specialus teisėkūros aktas, o šios direktyvos tikslai gali būti pasiekti teisės aktų leidybos procedūra. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar buvo laikomasi šių sąlygų.

5. Toks dalinio upės vandens nukreipimo projektas, koks antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, negali būti laikomas planu ar programa, kuriems taikoma 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo.

6. Teritorijos, įtrauktos į nacionalinį Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, pateiktą Komisijai pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 4 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, vėliau įtrauktos į 2006 m. liepos 19 d. Komisijos sprendime 2006/613/EB, remiantis Tarybos direktyva 92/43/EEB nustatančio Viduržemio jūros biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, pateiktą sąrašą nuo pranešimo atitinkamai valstybei narei apie Sprendimą 2006/613 buvo saugomos pagal šią

direktyvą iki minėto sprendimo paskelbimo. Konkrečiai kalbant, pranešus atitinkamai valstybei narei, ši taip pat turėjo imtis šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse numatytų apsaugos priemonių.

7. Direktyva 92/43, konkrečiai kalbant, jos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys, turi būti aiškinamos kaip draudžiančios suteikti leidimą vandens nukreipimo projektui, tiesiogiai nesusijusiam su teritorijos, patenkančios į specialios apsaugos teritoriją, apsauga ar nebūtinam šiai apsaugai užtikrinti, kai visiškai nėra informacijos arba patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius šioje teritorijoje.

8. Direktyvą 92/43, konkrečiai kalbant, jos 6 straipsnio 4 dalį, reikia aiškinti taip, kad pagrindai, dėl kurių buvo imtasi vandens nukreipimo projekto, susiję, pirma, su drėkinimu ir, antra, su geriamo vandens tiekimu, gali būti pripažinti įpareigojamomis priežastimis, susijusiomis su visuomenės interesais, galinčiais pateisinti neigiamą poveikį atitinkamų teritorijų vientisumui darančio projekto įgyvendinimą. Kai toks projektas daro neigiamą poveikį Bendrijos svarbos teritorijai, kurioje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, jo įgyvendinimas gali būti pateisinamas geriamo vandens tiekimu. Tam tikromis aplinkybėmis jis galėtų būti pateisinamas drėkinimo labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis. Tačiau drėkinimas iš principo nėra argumentas, susijęs su žmonių sveikata ar sauga, galintis pateisinti tokio projekto, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, įgyvendinimą.

9. Pagal Direktyvą 92/43, konkrečiai kalbant, jos 6 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos pirmąjį sakinį, norint nustatyti tinkamas kompensacines priemones, turi būti atsižvelgta į vandens nukreipimo mastą ir šiam nukreipimui įgyvendinti reikalingų darbų apimtį.

10. Direktyva 92/43, konkrečiai kalbant, 6 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą, aiškinama atsižvelgiant į EB 6 straipsnyje įtvirtintą tvarios plėtros principą, leidžia Natura 2000 teritorijoje pakeisti natūralią upės ekosistemą į labai antropogeninę upės ir ežero ekosistemą, jei tenkinamos minėtoje šios direktyvos nuostatoje nustatytos sąlygos.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0043:LT:HTML>

2012 m. spalio 18 d. pirmosios kolegijos sprendimas
byloje Europos Komisija prieš Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę
(C-301/10)

Terminai: Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Tarša ir teršalai – Miesto nuotekų valymas – Direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo – 3, 4 ir 10 straipsniai – I priedo A ir B dalys.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje kilo ginčas dėl Jungtinės Karalystės įsipareigojimų nevykdymo pagal Direktyvą 91/271. Komisija kėlė abejones dėl *Whitburn* apylinkėse, *Beckton* ir *Crossness* įrengtų nuotekų surinkimo sistemų bei *Mogden*, *Beckton* ir *Crossness* esančių valymo įrenginių pakankamumo.

Komisijos teigimu, valstybės narės privalo prižiūrėti, kad nuotekų surinkimo sistema būtų sukurta ir pastatyta taip, kad surinktų visas miesto nuotėkas iš jos aptarnaujamos aglomeracijos ir užtikrintų, kad jos būtų nukreiptos išvalyti. Todėl nuotekų surinkimo sistemos pajėgumas turi būti toks, kad atitiktų įprastas klimato sąlygas (sausas, drėgnas oras ar net smarkios liūtys) ir sezoninius apkrovos kitimus, kuriuos lemia, pavyzdžiui, gyventojai nerezidentai, turistai ir sezoninė ekonominė veikla (26 punktas). Ji mano, kad „pernelyg didelė apkrova dėl smarkių liūčių“, į kurias daroma nuoroda Direktyvos 91/271 I priedo A dalyje, yra sudėtinė miesto nuotekų surinkimo ir valymo įrenginių sistemos dalis. Ši direktyva turėtų būti aiškinama kaip numatanti absoliučią pareigą išvengti nuotekų, susidariusių dėl smarkių liūčių, išleidimo

nutekamaisiais vamzdžiais, nebent yra išimtinės aplinkybės (27 punktas). Komisija ir Jungtinė Karalystė taip pat nesutaria dėl apimties, kurią reikėtų suteikti sąvokai „geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“ (toliau – BTKNEEC, kuris yra angliškų žodžių „*best technical knowledge not entailing excessive costs*“ akronimas), numatyta Direktyvos 91/271 I priedo A dalyje (29 punktas).

Dėl Direktyvoje 91/271 vartojamų sąvokų „pakankamai geri veiklos rezultatai“, „ypač smarkios liūtys“ ir „geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Direktyvos 91/271 1 tikslas yra apsaugoti aplinką nuo išleidžiamų miesto nuotėkų žalingo poveikio (47 punktas). Ja siekiama apsaugoti ne tik vandens ekosistemas, bet ir žmogų, gyvūniją, augmeniją, dirvožemį, vandenį, kraštovaizdžius nuo spartesnio dumblių bei aukštesniųjų augalų rūšių augimo, kurį lemia išleidžiamos miesto nuotėkos, sukeliama bet kokio didesnio neigiamo poveikio (48 punktas). Būtent atsižvelgiant į šį tikslą ir į SESV 191 straipsnį reikia aiškinti sąvokas „pakankamai geri veiklos rezultatai“, esančią Direktyvos 91/271 10 straipsnyje, „ypač smarkios liūtys“, minimą šios direktyvos I priedo 1 pastaboje, ir „geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“ (BTKNEEC), nurodytą tos pačios direktyvos I priedo A dalyje (49 punktas).

Dėl sąvokos „pakankamai geri veiklos rezultatai“, kuri susijusi tik su valymo įrenginiais, Teisingumo Teismas konstatavo, kad šie rezultatai neišreikšti jokiais skaičiais, nes Direktyvos 91/271 10 straipsnyje numatytas tik įpareigojimas, kad valymo įrenginių „veiklos rezultatai būtų pakankamai geri esant įprastinėms vietos klimato sąlygoms“ ir projektuojant šiuos įrenginius turi būti atsižvelgiama į sezoninius apkrovos kitimus (50 punktas). Norint įgyvendinti aplinkos apsaugos tikslą, akivaizdu, kad sąvoka „pakankamai geri veiklos rezultatai“, nors ir neišreikšta skaičiais, turi būti suprantama taip, kad, esant įprastoms klimato sąlygoms ir atsižvelgiant į sezoninius kitimus, turi būti surinktos ir išvalytos visos miesto nuotėkos (53 punktas). Todėl miesto nuotėkų nevalymas gali būti toleruojamas tik esant neįprastoms aplinkybėms, o reguliariu nevalytų miesto nuotėkų išleidimu pažeidžiama Direktyva 91/271 (54 punktas).

Dėl sąvokos „ypač smarkios liūtys“, numatytos Direktyvos 91/271 I priedo 1 pastaboje, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ši sąvoka taikytina šios direktyvos 3 straipsnyje numatytoms surinkimo sistemoms ir jos 4 straipsnyje nurodytiems valymo įrenginiams (55 punktas). Šia pastaba Sąjungos teisės aktų leidėjas pripažino, kad yra situacijų, kurioms esant visos miesto nuotėkos negali būti surinktos ar išvalytos. Konkrečiai kalbant, jis konstatavo, kad „praktiškai neįmanoma pastatyti tokių miesto nuotėkų surinkimo sistemų ir nuotėkų valymo įrenginių, kuriuose visos nuotėkos būtų išvalytos“, ir nurodė, kad nuotėkų nesurinkimas ir nevalymas gali būti toleruojamas esant „tokioms situacijoms kaip ypač smarkios liūtys“. Tačiau tokiu atveju valstybės narės nutaria, „kokių priemonių reikia imtis, kad sumažėtų tarša, sukelta didelių liūčių tvano“ (56 punktas). Vis dėlto Direktyvos 91/271 I priedo 1 pastaboje pateikta formuluotė „ypač smarkios liūtys“ yra tik indikacinio pobūdžio, nes prieš ją eina žodžiai „esant ir tokioms situacijoms kaip“. Todėl nuotėkų nesurinkimas ar nevalymas galimas esant ir kitoms aplinkybėms (57 punktas). Tačiau Direktyva 91/271 siekiamas tikslas neleidžia manyti, kad šios kitos aplinkybės yra įprastos, juo labiau kad žodis „ypač“ reiškia, jog nuotėkų nesurinkimas ir nevalymas negalimas esant įprastoms sąlygoms (58 punktas). Todėl Teisingumo Teismas atmetė argumentus, kuriais siekiama pripažinti, kad nuotėkų išleidimai galimi net nesant išimtinėms situacijoms (59 punktas). Be to, kai valstybė narė susiduria su išimtinėmis situacijomis, dėl kurios negali surinkti ar išvalyti nuotėkų, ji, remiantis Direktyvos 91/271 I priedo 1 pastaba, privalo imtis tinkamų priemonių, kad būtų sumažinta tarša (60 punktas). Be to, kadangi sąvoka „ypač smarkios liūtys“ šioje direktyvoje neapibrėžta, Komisija, įgyvendindama Sąjungos teisės laikymosi kontrolę, turi teisę priimti gaires, o kadangi Teisingumo Teismas neturi kompetencijos nurodyti pareigas, numatytas Direktyvoje 91/271, sąvoka „ypač smarkios liūtys“ turi būti

vertinama atsižvelgiant į visus šioje direktyvoje nustatytus kriterijus ir sąlygas, ypač į sąvoką BTKNEEC (61 punktą).

Dėl Direktyvos 91/271 I priedo A dalyje nurodytos BTKNEEC sąvokos, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ši sąvoka taip pat turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į aplinkos apsaugos tikslą. Be to, reikia pažymėti, kad šioje direktyvoje įtvirtintus įsipareigojimus surinkti ir išvalyti visas nuotėkas, išskyrus išimtinis ir nenumatomus atvejus, privaloma įgyvendinti iki minėtoje direktyvoje nurodytos datos (62 punktą). Nors BTKNEEC sąvoka Direktyvos 91/271 I priedo A dalyje numatyta tik tiek, kiek tai susiję su surinkimo sistemomis, ji yra esminė visoms Direktyvos 91/271 nuostatoms, kuriomis siekiama užtikrinti šia direktyva siekiamą aplinkos apsaugos tikslą išvengiant pernelyg griežto numatytų taisyklių taikymo. Todėl ši sąvoka turi būti išplėsta ir valymo įrenginiams, nes ji tam tikrais atvejais leidžia išleisti neišvalytas nuotėkas, nors jos daro neigiamą poveikį aplinkai (63 punktą). BTKNEEC sąvoka leidžia užtikrinti įsipareigojimų pagal Direktyvą 91/271 laikymąsi nenumatant valstybėms narėms pareigų, kurių jos negali įvykdyti arba gali įvykdyti patirdamos neproporcingų išlaidų (64 punktą). Tačiau tam, kad nekiltų grėsmė principui, pagal kurį reikia surinkti ir išvalyti visas nuotėkas, svarbu, kad valstybės narės tik išimtiniais atvejais remtųsi tokių neproporcingų išlaidų buvimu (65 punktą). Teisingumo Teismas priminė, kad remiantis nusistovėjusia teismų praktika, valstybė narė, siekdama pateisinti direktyvoje numatytų pareigų ar terminų nesilaikymą, negali remtis praktiniais ar administraciniais sunkumais. Tai taikytina ir finansiniams sunkumams, kuriuos valstybės narės privalo įveikti, imdamosi tinkamų priemonių (66 punktą).

Teisingumo Teismas konstatavo, jog BTKNEEC sąvoka turi būti nagrinėjama palyginant, viena vertus, geriausius technikos laimėjimus bei numatytas išlaidas ir, kita vertus, galima veiksmingesnės vandens surinkimo ir valymo sistemos teikiamą naudą. Šiuo aspektu atsiradusios išlaidos neturėtų būti neproporcingos turimai naudai (67 punktą).

Toliau Teisingumo Teismas pasisakė apie tai, kaip, taikant procedūrą dėl įsipareigojimų nevykdymo, pasiskirsto įrodinėjimo našta tarp Komisijos ir valstybės narės. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, jei Komisija pateikė pakankamai įrodymų, jog valstybės narės valdžios institucijos vykdė pasikartojančius ir ilgalaikius veiksmus, kurie prieštarauja direktyvos nuostatoms, ši valstybė narė turi iš esmės ir išsamiai užginčyti pateiktus duomenis ir iš jų išplaukiančias pasekmes (72 punktą). Remdamasis tuo, Teisingumo Teismas toliau nagrinėjo, pirma, ar išleidimai iš įvairiose Jungtinės Karalystės aglomeracijose esančių surinkimo sistemų arba valymo įrenginių buvo privalomi dėl išskirtinio pobūdžio aplinkybių, ar ne, ir, antra, jei taip nėra, tikrino, ar Jungtinė Karalystė galėjo įrodyti, kad buvo įvykdytos BTKNEEC taikymo sąlygos (73 punktą).

Ištyręs byloje nurodytas aplinkybes sprendimo 73 punkte numatytais aspektais, Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog Komisija teisingai konstatavo, kad įrengiant *Whitburn* surinkimo sistemą, nebuvo laikytasi pareigų, numatytų Direktyvos 91/271 3 straipsnyje ir I priedo A dalyje (83punktą), o įrengiant Londono (*Beckton ir Crossness*) surinkimo sistemą nebuvo laikytasi pareigų, numatytų Direktyvos 91/271 3 straipsnyje ir I priedo A dalyje, ir kad netaikydama antrinio ar jam prilygstančio miesto nuotėkų iš Londono aglomeracijos (*Beckton, Crossnes ir Mogden*) valymo, kaip to reikalaujama šios direktyvos 4 straipsniu, Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvą 91/271 (93 punktą).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

Neužtikrinusi:

– tinkamo miesto nuotėkų iš *Sunderland (Whitburn)* ir Londono (*Beckton ir Crossness* surinkimo sistemos) aglomeracijų, turinčių daugiau kaip 15 000 gyventojų ekvivalentų, surinkimo, kaip to reikalaujama 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotėkų valymo 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse bei I priedo A dalyje, ir

– tinkamo miesto nuotėkų iš Londono aglomeracijos (*Beckton, Crossness ir Mogden* valymo įrenginiai), turinčios daugiau kaip 15 000 gyventojų ekvivalentų, valymo, kaip to reikalaujama Direktyvos 91/271 4 straipsnio 1 ir 3 dalyse, 10 straipsnyje ir I priedo B dalyje, Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šią direktyvą.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0301:LT:HTML>

APMOKESTINIMAS

2012 m. rugsėjo 6 d. antrosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Mecsek-Gabona Kft* prieš *Nemzeti Adó- és Vámhivatal* *Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága* (C-273/11)

Terminai: PVM – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir Direktyva 2006/112) – 138 straipsnio 1 dalis – Bendrijos vidaus sandorio, kuriam būdinga tai, kad įgijėjas privalo suorganizuoti prekės, nuo kurios pakrovimo į transporto priemonę momento jis gali ja disponuoti kaip savininkas, vežimą, neapmokestinimo sąlygos – Pardavėjo pareiga įrodyti, kad prekė fiziškai išgabenta iš tiekimo valstybės narės teritorijos – Įgijėjo PVM mokėtojo kodo išbraukimas atgaline data.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp *Mecsek-Gabona Kft* (toliau – *Mecsek*) ir mokesčių administratoriaus dėl šio atsisakymo leisti *Mecsek* neapmokestinti pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM) sandorio, kurį ši laikė prekių tiekimu Bendrijos viduje.

Nustatyta, kad *Mecsek* yra Vengrijos bendrovė, kurios pagrindinė veikla – didmeninė prekyba grūdais, tabaku, sėklomis ir pašarais. 2009 m. rugpjūčio 28 d. ji sudarė pirkimo-pardavimo sutartį su Italijoje įsteigta bendrove *Agro-Trade-S.R.L.* (toliau – *Agro-Trade*) dėl 1 000 tonų rapsų PVM neapmokestinamo tiekimo Bendrijos viduje. Prekes buvo sutarta paimti pardavėjos buveinės vietoje ir išgabenti pirkėjos transporto priemonėmis.

Prieš išgabendama prekes pirkėja pranešė jas paimti iš *Mecsek* buveinės nusiųstų vilkikų valstybinės registracijos numerius. Nupirktų produktų kiekiai buvo įrašyti į CMR važtaraščius (važtaraščiai, parengti remiantis 1956 m. gegužės 19 d. Ženevoje pasirašyta Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija) pasvėrus vilkikus ir vežėjai pateikė vežimo dokumentus, kuriuos privalėjo pateikti. Pardavėja pasidarė šių užpildytų važtaraščių pirmojo egzemplioriaus kopiją, o originalius važtaraščius pasiliko vežėjai. Keturiasdešimt CMR važtaraščių su vienas po kito einančiais serijų numeriais pirkėja persiuntė pardavėjai paštu iš savo buveinės Italijoje.

2009 m. rugsėjo 4 d. buvo išrašytos dvi sąskaitos faktūros dėl aptariamo PVM neapmokestinamo pardavimo. Pirmoje sąskaitoje faktūroje nurodytą sumą sumokėjo fizinis asmuo Vengrijos pilietis, kuris šią sumą pervedė į *Mecsek* sąskaitą per kelias dienas nuo prekių tiekimo. Tačiau antra sąskaita faktūra, kuri turėjo būti apmokėta per 8 mėnesius nuo prekių tiekimo, nebuvo apmokėta. 2009 m. rugsėjo 7 d. *Mecsek* patikrinus apmokestinamųjų asmenų registrą paaiškėjo, kad tą dieną *Agro-Trade* turėjo PVM mokėtojos kodą.

Atlikdamas *Mecsek* patikrinimą Vengrijos mokesčių administratorius buvo informuotas Italijos kompetentingų institucijų, kad *Agro-Trade* nebuvo galima rasti, jos deklaruotos buveinės adresu buvo privatus namas ir jokia bendrovė šiuo pavadinimu nebuvo įregistruota šiuo adresu. Kadangi *Agro-Trade* niekada nemokėjo PVM, ji taip pat nebuvo žinoma Italijos mokesčių administratoriui. 2010 m. sausio 14 d. šios bendrovės, kaip Italijos PVM mokėtojos, kodas buvo išbrauktas iš registro atgaline data nuo 2009 m. balandžio 17 dienos. Atitinkamai mokesčių

administratorius vertino, kad *Mecsek* neįrodė PVM neapmokestinamo prekių tiekimo Bendrijos viduje tikrumo, todėl pripažino jos PVM skolą.

Ginčui dėl tokio sprendimo pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo pateiktais klausimais.

Dėl tiekimą Bendrijos viduje įvykdžiusiam apmokestinamajam asmeniui tenkančios įrodinėjimo, jog prekės yra faktiškai išgabentos iš tiekimo valstybės narės teritorijos, apimties, siekiant tokio tiekimo neapmokestinti PVM

Nacionalinis teismas pirmiausia siekė sužinoti, ar Direktyvos 2006/112 138 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama, jog valstybės narės mokesčių administratorius tiekėjui, įsisteigusiam šioje valstybėje narėje, atsisako leisti neapmokestinti PVM prekių tiekimo Bendrijos viduje susiklosčius tokioms aplinkybėms, kai: pirma, teisė kaip savininkui disponuoti turtu perduodama minėtos valstybės narės teritorijoje įgijėjui, įsisteigusiam kitoje valstybėje narėje, kuris vykdant sandorį turi PVM mokėtojo kodą šioje kitoje valstybėje ir kuris pasirūpina šių prekių transportu į jų paskirties vietą, ir, antra, tiekėjas įsitikina, kad užsienyje įregistruoti sunkvežimiai išveža prekes iš jo sandėlio, ir turi CMR važtaraščius, įgijėjo atsiųstus iš paskirties valstybės narės, kaip įrodymą, jog prekės buvo išvežtos iš tiekėjo valstybės narės (28 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad tiekimas Bendrijos viduje, t. y. sandoris, kurį lemia įsigijimas Bendrijos viduje, yra neapmokestinamas PVM, jeigu atitinka Direktyvos 2006/112 138 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas (29 punktas). Pagal šią nuostatą valstybės narės neapmokestina prekių tiekimo, kai tas prekes tiekėjas ar įgijėjas išsiunčia ar išgabena į paskirties vietą, esančią Sąjungoje, bet ne jos atitinkamoje teritorijoje, kitam apmokestinamajam asmeniui ar neapmokestinamajam juridiniam asmeniui, veikiančiam kaip tokiam, į kitą valstybę narę nei ta, kurioje pradėtas prekių siuntimas ar gabenimas, arba kai tai atliekama tiekėjo ar įgijėjo vardu (30 punktas). Prekių tiekimas Bendrijos viduje neapmokestinamas, tik kai teisė kaip savininkui disponuoti preke perduota įgijėjui, o tiekėjas nustato, kad ši prekė buvo išsiųsta ar išgabenta į kitą valstybę narę ir kad po šio išsiuntimo ar išgabavimo jos fiziškai nebėra tiekimo valstybėje narėje (31 punktas).

Kalbėdamas apie tiekėjo pareigą įrodyti, kad prekė buvo išsiųsta ar išvežta iš tiekimo valstybės narės, Teisingumo Teismas nurodė, kad nors prekių tiekimui Bendrijos viduje taikoma objektyvi sąlyga, jog prekės turi būti fiziškai išgabentos už tiekimo valstybės narės ribų, panaikinus sienų kontrolę tarp valstybių narių, mokesčių administratoriui sudėtinga patikrinti, ar prekės fiziškai tebėra, ar ne minėtos valstybės narės teritorijoje. Todėl mokesčių institucijos atlieka šį tikrinimą iš esmės remdamosi apmokestinamųjų asmenų pateiktais įrodymais ir jų deklaracijomis (35 punktas).

Kadangi nė vienoje Direktyvos 2006/112 nuostatoje konkrečiai nenumatyta, kokius įrodymus apmokestinamieji asmenys privalo pateikti, kad galėtų pasinaudoti neapmokestinimu PVM, pagal Direktyvos 2006/112 131 straipsnį valstybės narės turi nustatyti sąlygas, kuriomis jos neapmokestina prekių tiekimo Bendrijos viduje, siekdamos užtikrinti teisingą ir paprastą minėtų neapmokestinimo atvejų taikymą ir užkirsti kelią bet kokiam galimam sukčiavimui, mokesčių vengimui ir piktnaudžiavimui. Vis dėlto įgyvendindamos joms suteiktus įgaliojimus valstybės narės turi laikytis bendrųjų teisės principų, sudarančių Sąjungos teisinės sistemos dalį, tarp kurių yra, be kita ko, teisinio saugumo ir proporcingumo principai (36 punktas).

Šiuo atžvilgiu ETT pastebėjo, kad sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nenurodomos konkrečios pareigos, numatytos Vengrijos teisėje, kaip antai, be kita ko, sąrašas dokumentų, kuriuos reikia pateikti kompetentingoms institucijoms siekiant, kad nebūtų apmokestinamas tiekimas Bendrijos viduje. Vengrijos teisės aktuose numatyta tik tai, kad tiekimas turi būti patvirtintas ir kad prašomi įrodymai priklauso nuo atitinkamo sandorio konkrečių aplinkybių (37 punktas). Remiantis šiomis aplinkybėmis buvo konstatuota, kad pareigos, tenkančios apmokestinamajam asmeniui įrodymų srityje, turi būti nustatomos remiantis aiškiai

šiuo atžvilgiu nacionalinėje teisėje ir įprastoje praktikoje, nustatytoje panašioms sandoriams, numatytomis sąlygomis (38 punktas).

Pasisakydamas dėl to, ar tam, kad tiekimas Bendrijos viduje nebūtų apmokestintas, valstybė narė gali reikalauti iš apmokestinamojo asmens, kad jis įsitikintų tuo, jog prekės fiziškai išgabentos iš šios valstybės narės teritorijos, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jei nėra jokio patikimo įrodymo, kuris leistų daryti išvadą, jog atitinkamos prekės buvo išgabentos iš tiekimo valstybės narės teritorijos, tuo, kad apmokestinamasis asmuo įpareigojamas pateikti tokį įrodymą, neužtikrinamas teisingas ir paprastas neapmokestinimo taikymas. Priešingai, dėl tokios pareigos šio apmokestinamojo asmens padėtis tampa nesaugi dėl galimybės neapmokestinti tiekimų Bendrijos viduje arba būtinybės įskaičiuoti PVM į pardavimo kainą (41 punktas). Be to, reikia pažymėti, kad kai teisė kaip savininkui disponuoti atitinkama preke yra perduota įgijėjui tiekimo valstybės narės teritorijoje ir kai įgijėjas įsipareigoja nugabenti šią prekę į paskirties valstybę narę, reikia atsižvelgti į tai, kad įrodymas, kurį tiekėjas gali pateikti mokesčių institucijoms, iš esmės priklauso nuo įrodymų, kuriuos šiuo tikslu jis gauna iš įgijėjo (42 punktas). Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad kai tiekėjas įvykdo savo pareigas, susijusias su tiekimo Bendrijos viduje įrodymu, o įgijėjas neįvykdė sutartinio įsipareigojimo išsiųsti ar išgabenti atitinkamą prekę iš tiekimo valstybės narės, pastarasis turi turėti prievolę sumokėti PVM šioje valstybėje narėje (43 punktas).

Kaip minėta, pagrindinėje byloje buvo nustatyta, kad *Mecsek* pasinaudojo teise į neapmokestinimą PVM remdamasi Italijos institucijų pirkėjui suteiktu PVM mokėtojo kodu, tuo, kad parduotas prekes išvežė užsienyje įregistruoti sunkvežimiai, ir CMR važtaraščiais, kuriuos įgijėjas atsiuntė iš savo pašto adreso ir kuriuose nurodyta, kad prekės atvežtos į Italiją (44 punktas). Pasak Teisingumo Teismo, klausimą, ar taip elgdamasi *Mecsek* įvykdė pareigas, kurios jai tenka įrodymų ir rūpestingumo srityje, turi vertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į minėtas (38 punkte nurodytas) sąlygas (45 punktas).

Tačiau ši Europos Sąjungos teisminė institucija taip pat pabrėžė, kad jei nustatoma, jog įgijėjas pagrindinėje byloje sukčiavo, yra pateisinama tiekėjo teisei į neapmokestinimą PVM taikyti sąžiningumo reikalavimą (50 punktas). Jei nacionalinis teismas padarytų išvadą kad atitinkamas apmokestinamasis asmuo žinojo ar turėjo žinoti, kad jo vykdomas sandoris yra įtrauktas į įgijėjos atliekamą sukčiavimą, ir nesiėmė visų pagrįstų priemonių, kad išvengtų šio sukčiavimo, jis turėtų atsisakyti jai suteikti teisę į neapmokestinimą PVM (54 punktas).

Dėl prekių įgijėjo išbraukimo iš PVM mokėtojų registro atgaline data teisinių pasekmių Bendrijos viduje įvykdyto tiekimo neapmokestinimui

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas taip pat klausė, ar galima atsisakyti leisti tiekėjui neapmokestinti tiekimą Bendrijos viduje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112 138 straipsnio 1 dalį, remiantis tuo, kad kitos valstybės narės mokesčių administratorius vėliau nei įvykdytas prekių tiekimas išbraukė įgijėjo PVM mokėtojo kodą atgaline data, ankstesne nei šio tiekimo data (56 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia pastebėjo, kad PVM mokėtojų registravimu atskirais kodais siekiama palengvinti nustatyti valstybę narę, kur prekės galutinai suvartojamos (57 punktas). Atitinkamai Direktyvos 2006/112 214 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta pareiga valstybėms narėms imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad atskiru kodu būtų registruojami visi apmokestinamieji asmenys, kurie įsigyja prekių Bendrijos viduje. Be to, šios direktyvos 226 straipsnio 4 punkte reikalaujama, kad sąskaitoje faktūroje, kuri privalo visada būti išrašyta tiekimo Bendrijos viduje atveju, būtų privalomai nurodytas įgijėjo PVM mokėtojo kodas, kurį naudodamas jis gavo tiekiamas prekes, kaip nurodyta minėtos direktyvos 138 straipsnyje (48 punktas).

Vis dėlto Teisingumo Teismas pastebėjo, kad nei Direktyvos 2006/112 138 straipsnio 1 dalyje, nei teismo praktikoje tarp išsamiai išvardytų materialinių tiekimo Bendrijos viduje sąlygų nepaminėta pareiga turėti PVM mokėtojo kodą (59 punktas). Žinoma, tokio kodo suteikimas –

tai apmokestinamojo asmens mokesčio statuso įrodymas siekiant taikyti PVM ir jis palengvina sandorių Bendrijos viduje mokesčinę kontrolę. Vis dėlto tai formalus reikalavimas, dėl kurio negali būti abejojama teise neapmokestinti PVM, jeigu įvykdytos materialinės tiekimo Bendrijos viduje sąlygos (60 punktas).

Pasisakydama dėl pagrindinėje byloje nustatytos aplinkybės, kad vykdant sandorį įgijėjo mokesčio mokėtojo kodas galiojo, tačiau po kelių mėnesių po šio sandorio Italijos institucijos atgaline data jį išbraukė iš apmokestinamųjų asmenų registro, Teisingumo Teismas nurodė, kad, kadangi nacionalinė kompetentinga institucija privalo patikrinti apmokestinamojo asmens statusą prieš jam suteikdama PVM mokėtojo kodą, dėl galimo pažeidimo, kuriuo daroma įtaka šiam registru, ūkio subjektui, kuris rėmėsi šiame registre esančiais duomenimis, negalima netaikyti neapmokestinimo, į kurį jis turi teisę (63 punktas). Jei tiekėjas turėtų sumokėti PVM vien dėl to, kad įgijėjo PVM mokėtojo kodas buvo išbrauktas iš registro atgaline data, tai prieštarautų proporcingumo principui (64 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos, iš dalies pakeistos 2010 m. gruodžio 7 d. Tarybos direktyva 2010/88/ES, 138 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiama tai, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, tiekėjui atsisakoma suteikti teisę neapmokestinti tiekimą Bendrijos viduje su sąlyga, kad, atsižvelgiant į objektyvius įrodymus, nustatoma, jog jis neįvykdė jam tenkančių pareigų įrodymų srityje arba kad žinojo ar turėjo žinoti, kad jo įvykdytas sandoris buvo įgijėjo sukčiavimo dalis, ir nesiėmė visų pagrįstų prieinamų priemonių išvengti savo dalyvavimo sukčiaujant.

Negalima atsisakyti leisti tiekėjui neapmokestinti tiekimą Bendrijos viduje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112, iš dalies pakeistos Direktyva 2010/88, 138 straipsnio 1 dalį, vien dėl to, kad kitos valstybės narės mokesčių administratorius vėliau nei įvykdytas prekių tiekimas išbraukė įgijėjo PVM mokėtojo kodą atgaline data, ankstesne nei šio tiekimo data.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0273:LT:HTML>

2012 m. spalio 4 d. septintosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *PIGI – Pavleta Dimova ET prieš Direktor na Direksia „Obzhalvane I upravlenie na izpalnenieto“ – Varna pri Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsia za prihodite* (C–550/11)

Terminai: Apmokestinimas – PVM – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir PVM direktyva) – Teisė į atskaitą – Tikslinimas – Prekių vagystė.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *PIGI – Pavleta Dimova ET* (toliau – PIGI) ir mokesčių administratoriaus ginčas dėl pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) atskaitos tikslinimo. Nustatyta, kad atlikęs minėtos įmonės mokesčinių patikrinimą mokesčių administratorius pasiūlė jai patikslinti už 2007 m. sausio mėnesį mokėtiną PVM. Šis patikslinimas buvo patvirtintas pranešimu apie mokesčio perskaičiavimą, pagal kurį PIGI turėjo sumokėti 1 283,43 BGN už šį mėnesį mokėtino PVM ir 656,04 BGN delspinigių. Šiuo klausimu PIGI mokesčių administratoriui nurodė, kad prekės (supakuoti produktai ir cigaretės), su kuriomis buvo susijęs minėtas pranešimas, dingo dėl 2007 m. sausio 3 d. vagystės šios įmonės patalpose, dėl šios vagystės buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas. Tačiau mokesčių

administratorius manė, kad pagal nacionalinę teisę PIGI turėjo sumokėti pardavimo PVM, atitinkantį atskaitytą pirkimo PVM, už laikotarpį, per kurį buvo pavogtos prekės.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar PVM direktyvos 185 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamos nacionalinės mokesčių nuostatos, pagal kurias konstatavus apmokestinamų PVM prekių trūkumą reikalaujama tikslinti šio pirkimo mokesčio atskaitą, atliktą išigyjant šias prekes, susiklosčius situacijai, kai apmokestinamasis asmuo buvo šių prekių vagystės, kurią padaręs asmuo nenustatytas, auka (20 punktas).

Šiuo klausimu ETT pirmiausia priminė, kad PVM direktyva nustatyta atskaitos sistema siekiama visiškai atleisti verslininką nuo vykdant bet kokią ekonominę veiklą mokėtino ar sumokėto PVM naštos. Taigi bendra PVM sistema siekiama užtikrinti visišką neutralumą apmokestinant bet kokią ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į jos tikslus ar rezultatus, su sąlyga, kad ši veikla iš esmės pati apmokestinama PVM (21 punktas).

Remiantis PVM direktyvos 168 straipsniu, jeigu apmokestinamasis asmuo išgydamas turtą veikia būtent kaip apmokestinamasis asmuo ir naudoja turtą savo apmokestinamiesiems sandoriams, jis turi teisę atskaityti už šį turtą mokėtiną ar sumokėtą PVM. Ši teisė į atskaitą atsiranda tada, kai atsiranda prievolė mokėti atskaitytiną mokestį, t. y. kai atliekamas prekių tiekimas (22 punktas). Taigi pirkimo PVM atskaitą lemiantis kriterijus yra šių prekių ir paslaugų naudojimas ar numatomas naudojimas. Iš tiesų, kaip pažymėjo ETT, šis naudojimas lemia pirminės atskaitos, į kurią apmokestinamasis asmuo turi teisę, dydį ir vėliau galimų tikslinimų, atliekamų pagal direktyvos 185–187 straipsniuose numatytas sąlygas, dydį (23 punktas). Iš tiesų minėtuose PVM direktyvos straipsniuose numatytas tikslinimo mechanizmas yra šioje direktyvoje nustatytos PVM atskaitos tvarkos dalis (24 punktas).

Dėl prekių vagystės, kaip pagrindo tikslinti šių prekių pirkimo PVM atskaitą

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad direktyvoje numatytais tikslinimo taisyklėmis siekiama padidinti atskaitos tikslumą, užtikrinant PVM neutralumą, kad ankstesniame etape sudaryti sandoriai toliau suteiktų teisę į atskaitą tik tuo atveju, kai jie naudojami tik apmokestinamiems šiuo mokesčiu tiekimams. Šių direktyvos nuostatų tikslas – glaudžiai ir tiesiogiai susieti teisę į perkant sumokėto PVM atskaitą su atitinkamų prekių ir paslaugų naudojimu apmokestinamiesiems pardavimo sandoriams (25 punktas). Kalbant apie pareigos tikslinti pirkimo PVM atskaitą atsiradimą, PVM direktyvos 185 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas principas, pagal kurį toks tikslinimas turi būti atliekamas, be kita ko, kai pateikus PVM deklaraciją pasikeičia veiksniai, kuriais remiantis buvo apskaičiuota minėta atskaitytina suma (26 punktas). Kadangi apmokestinamasis asmuo nebegali naudoti pavogtos prekės apmokestinamiesiems pardavimo sandoriams, vagystė yra toks pokytis, dėl kurio iš esmės reikia tikslinti pirkimo PVM atskaitą (27 punktas).

Vis dėlto kaip PVM direktyvos 185 straipsnio 1 dalies išimtis minėto straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad atskaita netikslinama, be kita ko, kai „deramai įrodoma, kad turtas <...> pavogtas“. Pagal šios nuostatos antrą pastraipą ši išimtis yra neprivaloma (28 punktas). Atitinkamai Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad valstybės narės gali pagrįstai numatyti pirkimo PVM atskaitos tikslinimą visais prekių, dėl kurių atsiranda teisė į šio mokesčio atskaitą, vagystės atvejais ir tai nepriklauso nuo to, ar vagystės aplinkybės buvo visiškai atskleistos (29 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 185 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiamos nacionalinės mokesčių nuostatos, kaip antai įtvirtintos Įstatymo dėl pridėtinės vertės mokesčio (*Zakon za danak varhu dobavenata stoynost*) 79 ir 80 straipsniuose, pagal kurias konstatavus

pridėtinės vertės mokesčiu apmokestinamų prekių trūkumą reikalaujama tikslinti šio pirkimo mokesčio atskaitą, atliktą įsigyjant šias prekes, tuo atveju, kai apmokestinamasis asmuo buvo šių prekių vagystės, kurią įvykdęs asmuo nenustatytas, auka.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0550:LT:HTML>

**2012 m. spalio 18 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *TETS Haskovo AD* prieš *Direktor na Direktsiya „Obzhalvane i upravlenie na izpalnenieto“* – *Varna pri Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsia za prihodite*
(C-234/11)**

Terminai: Apmokestinimas – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir PVM direktyva) – Teisė į atskaitą – Turtinis įnašas – Nekilnojamojo turto sunaikinimas – Naujos statybos – Trūkumų pašalinimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *TETS Haskovo AD* (toliau – *TETS Haskovo*) ir mokesčių administratoriaus ginčas dėl pridėtinės vertės mokesčio (toliau – ir PVM) atskaitos tikslinimo.

Nustatyta, kad *TETS Haskovo* pagrindinė veikla yra elektros energijos gamyba bei šilumos transportavimas ir paskirstymas. Ji eksploatuoja šiluminę elektrinę Haskove (Bulgarija). 2008 m. balandžio 2 d. *Finans inzhenering AD* (toliau – *Finans inzhenering*) iš Haskovo savivaldybės įsigijo statinių kompleksą, be kita ko, apimančią tris statinius, skirtus energijai gaminti (aušinimo bokštas, kaminas ir gamybos pastatas). Šis pirkimas buvo apmokestintas PVM. Tų pačių metų liepos 4 d. *TETS Haskovo* padidino savo įstatinį kapitalą turtiniu įnašu, kurį sudarė *Finans inzhenering* priklausantis statinių kompleksas, perpirktas iš Haskovo savivaldybės. Mokesčių administratorius atlikto įnašo nelaikė prekių tiekimu, nes ši bendrovė perdavė statinius, kurie sudarė bendrą turtą. 2009 m. liepos 29 d. *TETS Haskovo* gavo leidimą statyti įgyvendinant Haskovo šiluminės elektrinės modernizacijos projektą, pagal kurį reikėjo nugriauti dalį statinių, kuriuos į šios įmonės kapitalą įnešė *Finans inzhenering*, t. y. aušinimo bokštą, kaminą ir gamybos pastatą. Griovimo darbus, kurie vyko nuo 2010 m. sausio 1 d. iki vasario 28 d., atliko kita bendrovė. Šio griovimo darbų metalo atliekos buvo parduotos, pardavimo sandoriai apmokestinti PVM.

Atlikus *TETS Haskovo* mokesčių patikrinimą, buvo konstatuota, kad prieš tai, kai buvo padarytas įnašas į šios bendrovės kapitalą, atitinkamus statinius nusipirko *Finans inzhenering*, kuri jau atskaitė už šį pirkimą sumokėtą PVM. Atsižvelgęs į tai ir, be kita ko, į faktą, kad dalis pagrindinėje byloje aptariamų statinių buvo nugriauta, mokesčių administratoriaus nusprendė, kad *Finans inzhenering* įvykdė sąlygas, nustatytas atskaityto pirkimo PVM tikslinimui atlikti. Atitinkamai pranešime apie mokesčio perskaičiavimą mokesčių administratorius nusprendė, kad *TETS Haskovo*, kaip *Finans inzhenering* teisių ir pareigų perėmėja, turėjo sumokėti 1 268 581 BGN po pastarosios bendrovės atliktos PVM atskaitos patikslinimo ir palūkanas nuo šios sumos.

Ginčui dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar PVM direktyvos 185 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad kelių statinių, skirtų energijai gaminti, sunaikinimas, kaip antai aptariamame pagrindinėje byloje, ir jų pakeitimas modernesniais tos pačios paskirties statiniais yra veiksmų, kuriais remiantis buvo apskaičiuota atskaitytina pirkimo PVM suma, pasikeitimas, įvykęs po PVM deklaracijos pateikimo, dėl kurio atsiranda pareiga tikslinti šią atskaitą (25 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad PVM direktyvos 184–186 straipsniuose nustatyta tvarka, taikytina tuo atveju, kai gali atsirasti mokesčių administratoriaus teisė reikalauti, kad apmokestinamasis asmuo atliktų tikslinimą, įskaitant su ilgalaikiu turtu

susijusios atskaitos tikslinimą (26 punktas). Be to, direktyva nustatyta atskaitos sistema siekiama visiškai atleisti verslininką nuo vykdant bet kokią jo ekonominę veiklą mokėtino ar sumokėto PVM naštos. Taigi bendrąja PVM sistema siekiama užtikrinti visišką neutralumą apmokestinant bet kokią ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į jos tikslus ar rezultatus, su sąlyga, kad ši veikla iš esmės pati apmokestinama PVM (27 punktas). Iš PVM direktyvos 168 straipsnio matyti, kad jeigu apmokestinamasis asmuo įsigydamas turtą veikia kaip toks ir naudoja turtą savo apmokestinamiesiems sandoriams, jis turi teisę atskaityti už šį turtą mokėtiną ar sumokėtą PVM. Ši teisė į atskaitą atsiranda tada, kai atsiranda prievolė mokėti atskaitytiną mokestį, t. y. kai atliekamas prekių tiekimas (28 punktas).

Kalbėdamas apie įvykių, atsirandančių po atskaitos, įtaką atskaitai, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad prekių ar paslaugų naudojimas ar numatytas naudojimas lemia pirminės atskaitos, į kurią apmokestinamasis asmuo turi teisę, dydį ir vėlesniais laikotarpiais galimų tikslinimų, kurie turi būti atlikti pagal PVM direktyvos 185–187 straipsniuose numatytas sąlygas, dydį (29 punktas). Iš tiesų šiuose direktyvos straipsniuose nustatyta tikslinimo tvarka yra šia direktyva nustatytos PVM atskaitos sistemos sudedamoji dalis (30 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pastebėjo, kad PVM direktyvoje numatytais tikslinimo taisyklėmis siekiama padidinti atskaitos sistemos tikslumą, užtikrinant PVM neutralumą, kad ankstesniame etape įvykdyti sandoriai toliau suteiktų teisę į atskaitą tik tuo atveju, kai jie naudojami tik šiuo mokesčiu apmokestinamiems tiekimams. Remiantis šiomis taisyklėmis, direktyva siekiama glaudžiai ir tiesiogiai susieti teisę į perkant sumokėto PVM atskaitą su atitinkamų prekių ir paslaugų naudojimu apmokestinamiems pardavimo sandoriams (31 punktas).

Kalbant apie galimos pareigos tikslinti pirkimo PVM atskaitą atsiradimą, PVM direktyvos 185 straipsnio 1 dalyje nustatytas principas, pagal kurį atskaita tikslinama visų pirma tada, kai pateikus PVM deklaraciją pasikeičia veiksniai, kuriais remiantis buvo apskaičiuota atskaitytina suma (32 punktas).

Dėl statinių pirkimo PVM atskaitos tikslinimo, kai šie statiniai po jų įsigijimo yra nugriaunami, o jų vietoje pastatomi nauji tokios pačios paskirties statiniai, skirti tai pačiai apmokestinamai veiklai vykdyti

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas pastebėjo, kad kyla klausimas, ar byloje, kaip antai pagrindinė, tuo atveju, kai nugriaunamas nekilnojamasis turtas siekiant modernizuoti šiluminę elektrinę ir vykdyti ekonominę veiklą, kurios tikslas elektros energijos gamyba, reikia konstatuoti, kad egzistuoja toks pasikeitimas, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 185 straipsnio 1 dalį, todėl turi būti taikoma tikslinimo tvarka (33 punktas). Atsižvelgiant į tai, tokiu atveju, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atgyvenusių statinių pakeitimas tos pačios paskirties modernesniais statiniais, pastaruosius naudojant apmokestinamiems pardavimo sandoriams, nenutraukia tiesioginio ryšio tarp atitinkamų statinių įsigijimo ir paskui vykdomos apmokestinamojo asmens veiklos. Aptariamų statinių įsigijimas, vėliau jų nugriovimas siekiant juos modernizuoti, gali būti laikomas susijusių sandorių seka, kurių tikslas įgyvendinti apmokestinamus sandorius, lygiai taip pat, kaip ir naujų statinių įsigijimas ir tiesioginis jų naudojimas (34 punktas). Toks aiškinimas, pasak Teisingumo Teismo, juo labiau tinka tada, kai įsigyti statiniai tik iš dalies sunaikinami, nauji statiniai pastatomi tuose pačiuose anksčiau įsigytuose sklypuose ir kai kurios senų statinių nugriovimo atliekos buvo perparduotos, o perpardavimo sandoriai yra pardavimo apmokestinamieji sandoriai (35 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 185 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad kelių statinių, skirtų elektros

energijai gaminti, sunaikinimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, ir jų pakeitimas tos pačios paskirties modernesniais statiniais, nėra pateikęs pridėtinės vertės mokesčio deklaraciją veiksmų, kuriais remiantis buvo apskaičiuota atskaitytina pirkimo pridėtinės vertės mokesčio suma, pasikeitimas, todėl neatsiranda pareiga tikslinti šią atskaitą.

MUITINĖS VEIKLA

2012 m. rugsėjo 6 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Eurogate Distribution GmbH* prieš *Hauptzollamt Hamburg-Stadt* (C-28/11)

Terminai: Bendrijos muitinės kodeksas – 204 straipsnio 1 dalies a punktas – Muitinio sandėliavimo procedūra – Skolos muitinei atsiradimas neįvykdžius prievolės – Pavėluotas prekės išgabenimo iš muitinės sandėlių fakto įregistravimas prekių apskaitoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp *Eurogate Distribution GmbH* (toliau – *Eurogate*) ir mokesčių administratoriaus dėl iš *Eurogate* reikalaujamos importo muitų skolos muitinei, kuri atsirado prekių apskaitoje pavėluotai įregistravus prekės išgabenimo iš muitinės sandėlių faktą.

Nustatyta, kad 2006 m. *Eurogate* buvo išduotas leidimas privačiai užsiimti muitinės sandėliavimu. Sandėliuojamų prekių apskaita, kaip nustatyta išduotame leidime, vykdoma naudojant kompiuterinę programą. Ši įmonė, kaip sandėlininkė, į savo privatų muitinės sandėlį įvežė ne Bendrijos kilmės prekių, skirtų reeksportuoti iš Europos Sąjungos teritorijos, kurias jos klientai pateikė saugoti. Atsiimant minėtas prekes iš muitinės sandėlio buvo surašytos jų reeksporto muitinės deklaracijos.

Tačiau atlikus muitinės patikrinimą buvo konstatuota, kad apie ginčijamus prekių išgabenimo faktus prekių apskaitoje buvo pažymėta tik praėjus nuo 11 iki 126 dienų nuo nustatyto termino, t. y. pernelyg vėlai atsižvelgiant į Muitinės kodekso 105 straipsnio 1 pastraipą, skaitomą kartu su Įgyvendinimo reglamento 529 straipsnio 1 dalimi ir 530 straipsnio 3 dalimi. Atitinkamai mokesčių administratorius sprendimu pareikalavo sumokėti importo muitus už prekes, kurios į prekių apskaitą buvo įtrauktos pavėluotai. *Eurogate* šį sprendimą apskundė.

Ginčui pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar Muitinės kodekso 204 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad ne Bendrijos kilmės prekių atveju dėl prievolės nedelsiant įregistruoti prekių išgabenimo iš muitinės sandėlių faktą tuo tikslu vedamoje prekių apskaitoje neįvykdymo, kai šios prekės buvo reeksportuotos užbaigiant muitinio sandėliavimo procedūrą, atsiranda muitinės skola už minėtas prekes (25 punktas).

Dėl muitinės skolos atsiradimo, kai faktas apie ne Bendrijos kilmės prekių, kurioms taikyta sąlyginio neapmokestinimo importo muitais procedūra, reeksportavimą į trečiąsias valstybes prekių apskaitoje užfiksuojamas pavėluotai

Pagal Muitinės kodekso 204 straipsnio 1 dalies a punktą bent dėl vienos iš prievolių, susijusių su importo muitais apmokestinamoms prekėms įformintos muitinės procedūros taikymu, neįvykdymo atsiranda skola muitinei (26 punktas). Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad pagal muitinio sandėliavimo procedūrą ne Bendrijos kilmės prekes galima sandėliuoti taikant sąlyginio neapmokestinimo importo muitais procedūrą. Šios prekės, net jei jos fiziškai yra Sąjungos muitų teritorijoje, laikomos ne Bendrijos kilmės prekėmis. Tokios procedūros teikiamas pranašumas susijęs su tam tikrų prievolių, kurios leidžia muitinėms bet kuriuo momentu žinoti apie turimas prekių atsargas, kaip tai numatyta Įgyvendinimo reglamento

529 straipsnio 1 dalyje, laikymusi. Viena iš pagrindinių su šia procedūra susijusių prievolių yra Bendrijos muitinės kodekso 105 straipsnyje numatyta prievolė vesti prekių, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, atsargų apskaitą. Prievolės nedelsiant įregistruoti prekių išgabenimo iš muitinės sandėlių faktą tuo tikslu vedamoje prekių apskaitoje neįvykdymas neigiamai veikia muitinės priežiūrą (27 punktas). Be to, pažymėtina, kad ne Bendrijos kilmės prekių buvimas Sąjungos muitų teritorijoje kelia riziką, kad, neatlikus muitinės formalumų, šios prekės pateks į valstybių narių rinkas, t. y. riziką, kurios išvengti siekiama Muitinės kodekso 204 straipsniu (28 punktas).

Pagrindinėje byloje nagrinėtu atveju *Eurogate* leidimas valdyti privatų muitinės sandėlį buvo išduotas su sąlyga, kad ji ves visų prekių, kurioms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, apskaitą. Nustatyta, kad *Eurogate* šioje apskaitoje pavėluotai įregistravo prekių, kurios, beje, buvo teisėtai reeksportuotos, išgabenimo faktą (29 punktas). Pati *Eurogate* manė, kad dėl aptariamų prievolės neįvykdymo negali atsirasti skola muitinei pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį, kadangi neįvykdyta prievolė turi būti vykdoma po nagrinėjamos muitinės procedūros užbaigimo, ir kad tai nėra pagrindinė prievolė, susijusi su muitinio sandėliavimo procedūra, todėl jos neįvykdymas yra tik paprastas muitinės procedūros trūkumas. Komisija manė, kad muitinio sandėliavimo procedūra dar nebuvo baigta tuo metu, kai *Eurogate* turėjo prievolę įregistruoti prekių išgabenimą iš muitinės sandėlių šiuo tikslu vedamoje prekių apskaitoje (30 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad jokia Muitinės kodekso ir jo Įgyvendinimo reglamento nuostata neleidžia teigti, kad, kiek tai susiję su prievolės neįvykdymo poveikiu skolos muitinei atsiradimui pagal Muitinės kodekso 204 straipsnį, reikia skirti prievolę, kuri turi būti įvykdyta prieš atitinkamos muitinės procedūros užbaigimą, nuo prievolės, kuri turi būti įvykdyta po šios procedūros užbaigimo, arba vadinamąją „pagrindinę“ prievolę nuo vadinamosios „antrinės“ prievolės (31 punktas). Prievolė mokėti maito mokesčius tokiu atveju yra ne administracinė, mokestinė ar baudžiamoji sankcija, o paprasčiausiai reikiamų sąlygų, kad būtų suteiktas pranašumas pritaikius muitinio sandėliavimo procedūrą, neįvykdymo pasekmė, todėl sąlyginis neapmokestinimas tampa netaikytinas ir tuo pagrindžiamas muitų taikymas. Iš tiesų ši procedūra apima sąlyginio pranašumo, kuris gali būti suteiktas tik įvykdžius su ja susijusias sąlygas, suteikimą (32 punktas). Be to, pavėluotas įrašymas į prekių apskaitą nėra įtrauktas į išsamų pažeidimų, kurie gali neturėti įtakos tinkamam atitinkamos muitinės procedūros taikymui, sąrašą pagal Įgyvendinimo reglamento 859 straipsnį (33 punktas). Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad Įgyvendinimo reglamento 859 straipsniu teisėtai nustatoma procedūra, išsamiai reglamentuojanti pažeidimus, kaip tai suprantama pagal Muitinės kodekso 204 straipsnio 1 dalies a punktą, „neturinčius esminės įtakos [tinkamam] laikinojo prekių saugojimo arba atitinkamos muitinės procedūros taikymui“ (34 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005, 204 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip: ne Bendrijos kilmės prekės atveju neįvykdžius prievolės nedelsiant įregistruoti prekių išgabenimo iš muitinės sandėlių faktą šiuo tikslu vedamoje prekių apskaitoje ne vėliau kaip šios prekės išgabenimo momentu atsiranda skola muitinei už šią prekę, net jei ji buvo reeksportuota.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0028:LT:HTML>

**2012 m. rugsėjo 6 d. antrosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *Laimonis Treimanis* prieš *Valsts ieņēmumu dienests*
(C-487/11)**

Terminai: 1983 m. kovo 28 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 918/83, nustatančio Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą (toliau – ir Reglamentas) – 1 straipsnio 2 dalies c punktas, 2 straipsnis ir 7 straipsnio 1 dalis – Asmeninės nuosavybės atleidimas nuo importo muitų – Sąvoka „nuosavybė buitiniams poreikiams tenkinti“ – Į Sąjungos teritoriją įvežtas automobilis – Transporto priemonė, kuria naudojasi jį įvežusio savininko šeimos narys.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas L. Treimano ir mokesčių administratoriaus kilęs ginčas dėl importo muitų už į Europos Sąjungos teritoriją įvežtą automobilį.

Šioje byloje buvo nustatyta, kad L. Treimanius su savo sūnumi gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. 2007 m. jie nusprendė apsigyventi L. Treimaniui priklausančiame būste Latvijoje. 2007 m. kovo 19 d. jis, kaip savininkas, įvežė savo automobilį be importo muitų, remdamasis Reglamento 2 straipsniu. Tą pačią dieną išduotame automobilio registracijos pažymėjime nurodyta, kad automobilio savininkas yra L. Treimanius, o turėtojas – jo sūnus.

2007 m. gruodžio 17 d. mokesčių administratorius priėmė sprendimą, kuriuo L. Treimanius paragintas sumokėti 2 257,64 LVL sumą, apimančią importo muitą, pridėtinės vertės mokesčių ir baudą. Mokesčių administratorius sprendė, kad L. Treimanius nesilaikė reglamento 7 straipsnio nuostatų, nes pagrindinėje byloje nagrinėjamo automobilio negalima laikyti skirtu L. Treimano ir jo sūnaus bendriems buitiniams poreikiams tenkinti. Iš tiesų, gyventojų registro duomenimis, L. Treimano sūnaus gyvenamoji vieta buvo Rygoje, jis studijavo Taline (Estija), nedirbo ir buvo visiškai tėvo išlaikomas. O L. Treimano deklaruota gyvenamoji vieta vis dar buvo Jungtinėse Amerikos Valstijose, kur jis gyveno nuo 2007 m. rudens. Šiomis aplinkybėmis mokesčių administratorius nusprendė, kad L. Treimanius negyvena kartu su savo sūnumi ir kad šio automobilio negalima laikyti įvežtu buitiniams poreikiams tenkinti.

Ginčui pasiekus teismą, šis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Reglamento 2 straipsnį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad asmeninio automobilio savininkas, kuris iš trečiosios šalies savo „nuolatinę gyvenamąją vietą“ perkėlė į Sąjungos valstybę narę ir kuris tą automobilį iš tos trečiosios šalies įvežė į tą Sąjungos valstybę narę, gali pasinaudoti atleidimu nuo importo muitų, jei minėtu automobiliu Sąjungos teritorijoje neatlygintinai naudojasi jo šeimos narys, su kuriuo jis kartu gyvena tame pačiame namų ūkyje toje trečiojoje šalyje, nors pats šis savininkas po to, kai įvežė automobilį, toliau iš esmės gyvena šioje trečiojoje šalyje.

Kalbėdamas pirmiausia apie įvežimą be importo muitų, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamente nustatytos sąlygos importuotojui ir įvežamai nuosavybei (15 punktas). Dėl importuotojo šio teisės akto 2 straipsnyje numatyta, kad nuosavybę be importo muitų leidžiama įvežti tik fiziniam asmeniui, keičiančiam savo nuolatinę gyvenamąją vietą ir persikeliančiam gyventi į Sąjungos muitų teritoriją (16 punktas). Atitinkamai ETT nurodė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje aptariamo automobilio savininkas iš tiesų perkėlė savo „nuolatinę gyvenamąją vietą“ į Latviją (17 punktas). Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad L. Treimanius neperkėlė savo „nuolatinės gyvenamosios vietos į [Sąjungos] muitų teritoriją“, kaip tai numatyta Reglamento 2 straipsnyje, jis turėtų padaryti išvadą, kad nagrinėjamo automobilio nebuvo galima įvežti be importo muitų. Priešingu atveju jis turės išsiaiškinti, ar tenkinamos su įvežamos nuosavybės pobūdžiu susijusios sąlygos (18 punktas).

Dėl nuosavybės, įvežamos be importo muitų, Reglamento 2 straipsnyje patikslinta, kad kalbama būtent apie asmeninę nuosavybę. Šio teisės akto 1 straipsnio 2 dalies c punkte asmeninė nuosavybė apibrėžta kaip „bet kuri nuosavybė, skirta atitinkamų asmenų asmeniniam naudojimui arba jų buitiniams poreikiams tenkinti“. Šioje nuostatoje patikslinta, kad prie šios kategorijos priskiriamos ir privačios motorinės transporto priemonės (19 punktas). Pagrindinėje byloje nustatyta, kad įvežtu automobiliu naudojasi importuotojo sūnus, todėl negalima manyti, kad minėta transporto priemonė skirta importuotojo asmeniniam naudojimui (20 punktas). Todėl

Teisingumo Teismas nurodė būtinybę išsiaiškinti, ar automobilį, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kurį įvežė jo savininkas, o juo naudojasi jo sūnus, galima laikyti „nuosavybe buitiniams poreikiams tenkinti“ Reglamento 1 straipsnio 2 dalies c punkte vartojama prasme (21 punktas).

Dėl nuosavybės pripažinimo „buitiniams poreikiams tenkinti“ atleidimo nuo importo muitų tikslais

Reglamento 1 straipsnyje neapibrėžta, kas yra „nuosavybė buitiniams poreikiams tenkinti“. Šiuo požiūriu iš reikalavimų, susijusių tiek su vienodu Sąjungos teisės taikymu, tiek su lygybės principu, išplaukia, kad Sąjungos teisės nuostatos sąvokos, kuriose nėra aiškios jų prasmei ir reikšmei nustatyti skirtos nuorodos į valstybių narių teisę, paprastai turi būti aiškinamos autonomiškai ir vienodai visoje Sąjungoje (22 punktas). Vadinasi, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, Reglamento 1 straipsnio 2 dalies c punkto sąvoką „nuosavybė buitiniams poreikiams tenkinti“ reikia aiškinti autonomiškai (23 punktas).

Dėl tokio šios sąvokos aiškinimo ETT priminė, kad priimant Reglamentą siekta palengvinti, viena vertus, įsikūrimą naujoje gyvenamojoje vietoje valstybėje narėje ir, kita vertus, valstybių narių muitinių darbą (24 punktas). Reglamento antroje konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad prekių importo mokesčiai „tam tikromis griežtai apibrėžtomis aplinkybėmis, kai, esant tam tikroms prekių importo sąlygoms, nėra reikalo imtis įprastinių priemonių rinkai apsaugoti, <...> nėra pateisinami“ (25 punktas). Be to, pagal Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Tarybos reglamento (EEB), įtvirtinančio Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą, reikia „aiškiai nurodyti, kad reguliavimo dalykas neatsiejamas nuo fizinių asmenų ir jų šeimų gyvenimo ir kad jo negalima aiškinti siaurai. Be to, dėl sąlygų, kuriomis nuo mokesčių atleidžiami įvežami daiktai, šie daiktai negali realiai konkuruoti su panašiais Bendrijos kilmės daiktais arba neigiamai paveikti valstybės mokestinių pajamų“ (26 punktas). Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal atitinkamas reglamento nuostatas importas yra nekomercinio pobūdžio tuomet, kai įvežamos prekės, skirtos vien asmeniniam keliautojų ar jų šeimos naudojimui. Be to, pagal Reglamento 1 straipsnio 2 dalies c punktą svarbiausia, kad nei savo pobūdžiu, nei kiekiu asmeninė nuosavybė nekeltų įtarimo, kad ji įvežama siekiant komercinių tikslų (27 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, Reglamento tikslus būtų sunkiau pasiekti, jei, siekiant nekomercinių tikslų įvežta asmeninė nuosavybė būtų apmokestinama įvežimo momentu (28 punktas). Vadinasi, atleisti nuo muitų galima tą įvežtą nuosavybę, kurios naudojimas glaudžiai susijęs su suinteresuotųjų asmenų ir jų šeimų privačiu gyvenimu ir visiškai nesusijęs su koki nors komerciniu tikslu. Sąvoką „nuosavybė buitiniams poreikiams tenkinti“ reikia aiškinti atsižvelgiant į šiuos samprotavimus (29 punktas). Kadangi pagal Reglamento 1 straipsnio 2 dalies c punktą privatus automobilis yra asmeninė nuosavybė, reikia nustatyti, ar tokia transporto priemonė, naudojama importuotojo šeimos nario, gali būti laikoma nuosavybe jo buitiniams poreikiams tenkinti (30 punktas).

Atsižvelgęs į prieš tai išdėstytus principus, Teisingumo Teismas vertino, jog nepanašu, kad tokią importuotojo šeimos nario naudojamą nuosavybę galima laikyti naudojama komerciniais tikslais (31 punktas), todėl nurodė būtinybę patikslinti, ką reiškia sąvoka importuotojo „šeimos narys“ (32 punktas).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas konstatavo, kad, siekiant apibrėžti „nuosavybę buitiniams poreikiams tenkinti“, nuosavybę įvežusio asmens šeimos narį, besinaudojantį šia nuosavybe, galima apibrėžti kaip po vienu stogu su importuotoju gyvenantį arba iš esmės jo išlaikomą asmenį (35 punktas). Iš šių elementų matyti, kad privatų automobilį, naudojamą importuotojo šeimos nario, t. y. kartu (po vienu stogu) su importuotoju gyvenančio arba iš esmės jo išlaikomo asmens, galima laikyti „nuosavybe buitiniams poreikiams tenkinti“ pagal Reglamento 1 straipsnio 2 dalies c punktą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs

teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje aptariamasis importuotojo šeimos narys atitinka minėtas nuostatas (36 punktas).

Toliau svarstant, ar naudojant privatų automobilį taip, kaip antai pagrindinėje byloje, galima netekti teisės į atleidimą nuo importo maitų, kaip tai numatyta Reglamento 7 straipsnyje, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šiuo straipsniu numatant teisės į atleidimą nuo maitų netekimą siekiama nubausti už sandorius, dėl kurių perleidus, išnuomojus, paskolinus ar užstačius asmeninę nuosavybę per dvylika mėnesių nuo jos įvežimo ja pradeda naudotis ne jos savininkas. Kadangi įvežta nuosavybę importuotojas nebesinaudoja asmeniškai arba savo buitiniams poreikiams tenkinti, jai nebegali būti taikomas su jos paskirtimi susietas atleidimas nuo maitų (37 punktas). Šioje 7 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama situacija skiriasi nuo aptariamąsios pagrindinėje byloje, kai nagrinėjamą nuosavybę naudoja importuotojo šeimos narys buitiniams poreikiams tenkinti, jei aptariamoje situacijoje atsidūręs pagrindinėje byloje nagrinėjamas importuotojas nenustojo naudoti savo nuosavybės buitiniams poreikiams tenkinti, nesvarbu, kaip teisiškai kvalifikuojamas šios nuosavybės perdavimas naudotis šio importuotojo šeimos nariui. Todėl kai privatų automobilį, įvežtą be maitų, naudoja importuotojo šeimos narys, t. y. su juo kartu po vienu stogu gyvenantis iš esmės jo išlaikomas asmuo, toks naudojimas nelemia teisės į atleidimą nuo maitų praradimą (38 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1983 m. kovo 28 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 918/83, nustatančio Bendrijos atleidimo nuo maitų sistemą, 2 straipsnį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad privatų automobilį iš trečiosios šalies į Europos Sąjungos maitų teritoriją galima įvežti be importo maitų su sąlyga, kad importuotojas realiai perkėlė savo nuolatinę gyvenamąją vietą į Europos Sąjungos maitų teritoriją, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas. Šio importuotojo šeimos nario, t. y. su juo kartu po vienu stogu gyvenančio arba iš esmės jo išlaikomo asmens, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, neatlygintinai naudojama transporto priemonė laikoma skirta importuotojo buitiniams poreikiams tenkinti, o toks naudojimas nelemia teisės į minėtą atleidimą praradimą.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0487:LT:HTML>

VARTOTOJŲ APSAUGA

2012 m. spalio 18 d. šeštosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Purely Creative Ltd ir kt. prieš Office of Fair Trading* (C-428/11)

Terminai: 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje (toliau – ir Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva) – Nesąžininga komercinė veikla – Veikla, kuria užsiimant vartotojas informuojamas apie tai, kad laimėjo dovaną, ir įpareigojamas padengti tam tikras išlaidas, jei nori ją gauti.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp penkių įmonių, kurių specializacija – reklaminio pašto platinimas, bei kelių šiose įmonėse dirbusių asmenų (toliau – prekybininkai) ir *Office of Fair Trading* (toliau – ir OFT), atsakingos už vartotojų teisių apsaugos teisės aktų taikymo priežiūrą, dėl prekybininkų taikomos praktikos.

Nustatyta, kad po ilgo konsultacijų ir derybų tarp OFT ir prekybininkų proceso, kuriuo buvo siekiama, kad pastarieji įsipareigotų laikytis atitinkamų taisyklių reklamos srityje, OFT kreipėsi į teismą siekdama gauti vykdomąjį raštą, kuriame prekybininkams būtų nurodyta

nebeplatinti ginčo reklamos priemonių. OFT tvirtino, kad šios reklamos priemonės draudžiamos, kiek jos yra „nesąžininga komercinė veikla“. Šios reklamos priemonės pirmiausia apėmė asmeniškai adresuotus laiškus, skrajutes ir kitą reklaminę informaciją, kuri buvo dedama į laikraščius ir žurnalus. Nors, konkrečiai lyginant, šios priemonės skyrėsi, jos turėjo kelias bendras savybes:

(1) vartotojas buvo informuotas, kad turi teisę reikalauti vienos iš nurodytų dovanų ar apdovanojimų, kurių vertė skyrėsi: buvo galima tikėtis nuo labai vertingos dovanos iki vos kelių svarų vertos dovanos, t. y. „dažniausiai suteikiamos dovanos“. Neginčijama, kad atitinkami vartotojai šias dovanas tikrai galėjo gauti;

(2) kad sužinotų, ko gali reikalauti, ir kad gautų reikalavimo numerį, vartotojas galėjo pasirinkti skambinti padidinto tarifo telefono numeriu, naudotis atsakomųjų SMS trumpųjų pranešimų paslauga, arba gauti informaciją paprastu paštu;

(3) naudojimuisi paštu buvo teikiama mažiau reikšmės nei naudojimuisi padidinto tarifo telefono numeriu, taip skatinant vartotojus naudotis brangesniu būdu nei paštas; Telefono numeris buvo padidinto tarifo linija, o vartotojas buvo informuojamas apie minutės kainą ir maksimalią skambučio trukmę;

(4) kai kuriais atvejais vartotojas turėjo apmokėti papildomas pristatymo ir draudimo išlaidas, kurių dalį reklamą platinusi įmonė naudojo reikalaujamo daikto įsigijimo išlaidoms padengti;

(5) per 99 proc. dovanos reikalavusių asmenų turėjo teisę gauti dažniausiai suteikiamą dovaną, kurios visą vertę ar didžiąją jos dalį jie jau buvo sumokėję, mokėdami už telefono skambutį arba trumpąjį pranešimą ir (arba) padengdami, kaip buvo nurodyta, pristatymo ir draudimo išlaidas.

Kitos reklaminės priemonės buvo susijusios su kruizais. Vartotojas, kuris buvo vienas iš 356 578 asmenų, laimėjusių kruizą keturiems asmenims Viduržemio jūra, galėjo pareikalauti savo dovanos užpildęs formą ir sumokėjęs 14,95 GBP už draudimą ir pristatymą. Tada jis gavo kuponą, kurio savikaina prekybininkui buvo 0,35 GBP. Ant šio kupono mažu šriftu buvo parašyta, kad tai trijų dienų kruizas, aplankant Korsiką (Prancūzija) ir Sardiniją (Italija), išplaukus iš nenurodyto Toskanos (Italija) uosto ir nenurodytomis dienomis. Šis kuponas suteikė teisę į transporto paslaugas iš Anglijos į kruizo pradžios vietą ir kelionę atgal už 159 GBP. Reikėjo papildomai sumokėti už vienos ar dviejų (bet ne keturių) lovų kajutę. Vartotojas turėjo sumokėti už maistą ir gėrimus bei uosto mokesčius. Atitinkamai dvi dviejų asmenų poros už kelionę šiuo kruizu turėjo sumokėti 1 596 GBP, t. y. 399 GBP už asmenį.

Ginčui pasiekus apeliacinės instancijos teismą, šis sustabdė bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu iš esmės išaiškinti Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punktą, konkrečiai kalbant, žodžių junginį „apgaulingas įspūdis“ ir antrą šio punkto įtrauką, kad būtų nustatyta, ar šia nuostata draudžiama vartotojui, kuriam buvo pranešta, kad jis laimėjo dovaną, priskirti, nors ir nedideles, išlaidas (24 punktas).

Dėl pranešimų vartotojams apie jo gautą „dovaną“ siuntimą (pateikimą) pripažinimo nesąžininga komercine veikla, kai vartotojas, norėdamas atsiimti (pasinaudoti) gauta „dovana“, patiria išlaidų

Kalbant apie minėtos nuostatos tekstą, Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad ji susideda iš dviejų priešpriešinių dalių, atskirtų žodžiais „kai iš tiesų“. Šio 31 punkto pirmoje dalyje, t. y. „apgaulingo įspūdžio sukūrimas, kad vartotojas jau gavo, gaus arba atlikęs tam tikrą veiksmą gaus dovanų arba kitokios lygiavertės naudos“, apibūdinami trys apgaulingi įspūdžiai, kurie gali būti sukurti vartotojui apie dovaną ar naudą. Minėto punkto antroje dalyje apibūdintos dvi skirtingos faktinės aplinkybės. Pirmuoju atveju nėra jokios dovanos arba kitokios lygiavertės naudos, o antruoju atveju dovana ar kita nauda yra, tačiau, kad gautų dovaną, vartotojas privalo sumokėti pinigų arba patirti išlaidų (25 punktas). Pasak Teisingumo Teismo, Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punktą sudarančio sakinio struktūra parodoma, kad šio

punkto antroje dalyje aprašytos dvi faktinės aplinkybės paaiškina jo pirmą dalį. Kitai variant, apgaulingas įspūdis sukuriamas, kai yra vienos ar kitos antroje punkto dalyje aprašytos aplinkybės elementu (26 punktas). ETT taip pat pabrėžė, kad „apgaulingas įspūdis“ negali būti laikomas elementu, atskiru nuo dviejų Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto antroje dalyje aprašytų aplinkybių (28 punktas). Be to, žodis „apgaulingas“ nebūtinai Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punktui suprasti – juo tik sustiprinamas nagrinėjamas sakiny. Iš tiesų uždraustą veiklą sudaro veiksmas, kuriuo sukuriamas vienas iš šio punkto pirmoje dalyje numatytų įspūdžių, kai, kaip matyti iš minėto punkto antros dalies, šie įspūdžiai neatitinka tikrovės (29 punktas).

Konkrečiai kalbėdamas apie Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto antrą įtrauką, Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal šios nuostatos tekstą nesąžininga veikla – tai, kai iš vartotojo reikalaujama sumokėti pinigų ar patirti išlaidų, kai jis atlieka veiksmą, kad pareikalautų to, kas jam buvo pateikta kaip dovana ar kita lygiavertė nauda. Šiame tekste nenumatyta jokios išimties, taigi, neatrodo, jog remiantis žodžių junginiu „patirti išlaidų“ būtų galima leisti vartotojui patirti bent menkiausių išlaidų, net jei tai nedidelės išlaidos, palyginti su dovanos verte arba išlaidos, dėl kurių prekybininkas negautų jokios naudos, kaip antai pašto ženklo išlaidos (30 punktas).

Toliau pasisakydamas dėl žodžių „atlikęs tam tikrą veiksmą gaus dovanų“, ETT pažymėjo, kad jų turinys nėra labai tikslus, todėl gali apimti veiksmą, kurį atlikdamas vartotojas sužino apie jo dovanos pobūdį ar kuriuo ketina ją gauti (31 punktas). Žodžiai „atlikęs tam tikrą veiksmą“ yra Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto pirmoje dalyje ir taikomi atvejui, kai sukuriamas įspūdis, kad bus gauta dovana atlikus tam tikrą veiksmą, pavyzdžiui, nusipirkus kataloge siūlomą produktą, todėl jie nesvarbūs siekiant aiškinti minėto 31 punkto antrą įtrauką, kurioje numatyti veiksmai, susiję su dovanos, kuri vartotojui pateikiama kaip jau laimėta, reikalavimu (33 punktas). Be to, kaip pastebėjo Teisingumo Teismas, turint mintyje, kad draudimas reikalauti patirti išlaidų yra **absoliutus**, reikia pažymėti, jog aplinkybė, kad siūlomos kelios galimybės, nepanaikina veiklos nesąžiningumo, kai naudodamasis kuria nors iš siūlomų galimybių vartotojas privalo patirti išlaidų, net jeigu jos labai nedidelės, palyginti su dovanos verte (34 punktas).

Galiausiai Teisingumo Teismas nurodė, kad Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto pažodinis aiškinimas pagrindžiamas ir jos konteksto analize. Šiuo aspektu ši Europos Sąjungos teisminė institucija pažymėjo, kad ši nuostata yra Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priede, kuriame, kaip patikslinta šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje, pateiktas komercinės veiklos, kuri bet kuriomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga, sąrašas. Ši aplinkybė patvirtina aiškinimą, kad neturi būti reikalaujama įvertinti, ar esama ketinimo suklaidinti arba klaidinimo, atskiro nuo minėto 31 punkto dviejose įtraukose aprašytų aplinkybių, arba nedidelės išlaidos (36 punktas). Be to, 31 punktas yra Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo dalyje „Agresyvi komercinė veikla“, dėl to visiškai nesvarbu, ar komercinė veikla yra klaidinanti. Iš tiesų, kaip matyti iš minėtos direktyvos 8 straipsnio, agresyvi veikla – tai veikla, dėl kurios ypatumų vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs (37 punktas). Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto antroje įtraukoje nurodyta veikla naudojama siūlojimo apie laimėtą dovaną psichologiniu poveikiu, siekiant paskatinti vartotoją nebūtinai visada racionaliai pasirinkti, kaip antai paskambinti padidinto tarifo telefono numeriu, kad sužinotų apie dovaną, leisti į brangią kelionę atsiimti menkos vertės indų rinkinio ar sumokėti jau turimos knygos pristatymo išlaidas (38 punktas). Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad dovana yra labai vertinga, palyginti su būtinomis išlaidomis jai gauti (39 punktas).

Taigi, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punktas gali paaiškinti perskaičius minėto priedo 20 punktą. Šioje nuostatoje numatyta, kad klaidinanti veikla yra tuomet, kai produktas apibūdinamas terminais „dykai“, „veltui“, „nemokamas“ ar panašiais, o vartotojas turi mokėti už kažką kitką, išskyrus neišvengiamas išlaidas, kylančias dėl atsakymo į komercinę veiklą ir dėl prekės paėmimo ar mokėjimo už jos

pristatymą. Minėtame 31 punkte nėra panašios formuluotės, o tai pagrindžia aiškinimą, kad draudimas versti vartotoją patirti net ir mažiausių išlaidų yra absoliutus, nesvarbu, kad jos susijusios tik su pašto ženklu ar normalaus tarifo telefono skambučiu (42 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto pažodinį aiškinimą patvirtina šios direktyvos tikslai (43 punktas).

Minėtos direktyvos 1 straipsnyje numatyta, kad ja siekiama padėti tinkamai veikti vidaus rinkai ir pasiekti aukštą vartotojų apsaugos lygį (44 punktas). Kaip matyti iš Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos konstatuojamųjų dalių, ypač iš jos 17 konstatuojamosios dalies, teisinis saugumas yra būtinas elementas vidaus rinkai tinkamai veikti. Siekdamas šio tikslo teisės aktų leidėjas į šios direktyvos I priedą įtraukė komercinę veiklą, kuri bet kokiomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga ir kurios dėl to nebūtina vertinti kiekvienu atveju pagal minėtos direktyvos 5–9 straipsnių nuostatas (45 punktas). Šis tikslas nebūtų pasiektas, jei Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punktas būtų aiškinamas lyg apimantis klaidinimo elementą, atskirą nuo šios nuostatos antroje dalyje aprašytų aplinkybių. Iš tiesų, siekiant įrodyti, kad šis elementas yra, kiekvienu atveju reikėtų atlikti sudėtingus vertinimus, būtent kurių siekiama išvengti tokią veiklą įtraukus į I priedą (46 punktas). Be to, šis tikslas būtų nepasiektas, jei prekybininkai turėtų teisę vartotojams nustatyti „nedideles išlaidas“, palyginti su dovanos verte. Iš tiesų tai reikštų, kad reikia nustatyti išlaidų ir dovanos vertinimo metodus ir būtinai atlikti tokius vertinimus (47 punktas). Tikslu pasiekti aukštą vartotojų apsaugos lygį taip pat pagrindžiamas Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkto aiškinimas, kad vartotojui, laimėjusiam dovaną, negalima nustatyti jokių išlaidų (48 punktas). Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkte numatyta veikla laikoma agresyvia pagal šią direktyvą, nes užuomina apie dovaną siekiama pasinaudoti naudos perspektyva vartotojo sąmonėje sukurtu psichologiniu poveikiu ir paskatinti jį priimti sprendimą, kuris nėra visada racionalus, ir kurio jis nepriimtų kitomis aplinkybėmis (49 punktas). Šiuo tikslu grindžiamas aiškinimas, pagal kurį negalima pritarti tam, kad veiksmai, susiję su dovanos reikalavimu, gali būti atliekami naudojantis įvairiais prekybininko vartotojui siūlomais būdais, iš kurių bent vienas yra nemokamas. Iš tiesų pati perspektyva gauti dovaną daro įtaką vartotojui, ir dėl jos vartotojas gali priimti sprendimą, kurio nepriimtų kitomis aplinkybėmis, kaip antai pasirinkti patį greičiausią būdą sužinoti, kokia dovana laimėta, nors, naudojantis šiuo būdu, būtų patirtos didžiausios išlaidos (50 punktas).

Dėl vartotojo (tinkamo) informavimo apie „dovanos“ atsiėmimo sąlygas įtakos sprendžiant klausimą dėl veiklos pripažinimo nesąžininga

Prekybininkai apžvelgiamoje byloje teigė, kad kai vartotojas tinkamai informuojamas apie dovaną ir jos gavimo sąlygas, galima manyti, jog veikla, kuria užsiimama, nėra nesąžininga. Šiuo atžvilgiu reikia atskirti tai, kas yra dovana, ir tai, kas yra jos gavimas. Iš tiesų, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, nors dovanos apibūdinimas pateikiamas vartotojui, Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos I priedo 31 punkte draudžiama, kad dovanos reikalavimo veiksmai būtų susieti su vartotojo pareiga sumokėti pinigų ar patirti išlaidų (51 punktas). Pavyzdžiui, dovana, apibūdinta kaip „įėjimo bilietas“ į konkrečias futbolo rungtynes, neapima vartotojo kelionės iš jo gyvenamosios vietos į futbolo stadioną, kuriame vyksta rungtynės. Tačiau jei dovana – „dalyvavimas“ šiame sporto renginyje be jokio patikslinimo, prekybininkas turi padengti vartotojo kelionės išlaidas (52 punktas).

Pasak Teisingumo Teismo, aiški ir tinkama informacija vartotojui yra svarbi tokiu atveju, kai prekybininkas nori, kad vartotojas atpažintų laimėtą dovaną ir įvertintų, iš ko ji susideda. Šiuo atžvilgiu pagal Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 18 konstatuojamąją dalį, kai komercinė veikla yra konkrečiai skirta tam tikrai vartotojų grupei, pageidautina, kad komercinės veiklos poveikis būtų vertinamas atsižvelgiant į vidutinį tos grupės narį. Pagal šią konstatuojamąją dalį nacionaliniai teismai turės patys nustatyti būdingą vidutinio vartotojo reakciją konkrečiu atveju (53 punktas). Tos pačios direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje

pabrėžiama konkrečios grupės, lengvai pasiduodančios komercinei veiklai, sąvoka ir būtinybė apsaugoti šią grupę sudarančius vartotojus, vertinant veiklą šios grupės vidutinio vartotojo atžvilgiu. Taigi Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte apibrėžiamas veiklos nesąžiningumas konkrečios vartotojų, kuriems skirta ši veikla, grupės atžvilgiu (54 punktas). Pasak Teisingumo Teismo, būtent nacionaliniai teismai turi nagrinėti ir vertinti informaciją apie tai, kas sudaro dovaną, kaip ir bet kokią kitą prekybininko pateiktą informaciją vartotojui, remdamiesi Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 18 ir 19 konstatuojamosiomis dalimis ir jos 5 straipsnio 2 dalies b punktu. Tai susiję su informacijos prieinamumu ir ją pagrindžiančia medžiaga, teksto įskaitomumu, jos aiškumu ir suprantamumu asmenims, kuriai skirta ši veikla (55 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendė:

2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) I priedo 31 punktas turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama agresyvi veikla, kuria profesionalai sukuria apgaulingą išpūdį vartotojui, kad jis jau laimėjo dovaną, nors veiksmui, skirtam pareikalauti šios dovanos, nesvarbu, ar tai informacijos prašymas, susijęs su minėtos dovanos pobūdžiu arba jos gavimu, atlikti vartotojas privalo sumokėti pinigų ar patirti kokių nors išlaidų.

Nesvarbu, kad vartotojui tenkančios išlaidos, pavyzdžiui, pašto ženklo išlaidos, yra nedidelės, palyginti su dovana, ar kad iš jų profesionalas negauna jokios naudos.

Taip pat nesvarbu, kad veiksmus, susijusius su dovanos reikalavimu, galima atlikti keliais vartotojui profesionalo siūlomais būdais, iš kurių bent vienas yra nemokamas, jei dėl vieno ar kelių būdų vartotojas turi patirti išlaidų, kai siekia sužinoti apie dovaną ir apie tai kaip ją atsiimti.

Remdamiesi Direktyvos 2005/29 18 ir 19 konstatuojamosiomis dalimis bei jos 5 straipsnio 2 dalies b punktu nacionaliniai teismai turi įvertinti vartotojams pateiktą informaciją, t. y. atsižvelgdami į šios informacijos aiškumą ir suprantamumą visuomenei, kuriai skirta nagrinėjama veikla.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0428:LT:HTML>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

2012 m. rugsėjo 27 d. ketvirtosios kolegijos prejudicinis sprendimas *Cimade ir Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI) prieš Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration* (C-179/11)

Terminai: Prieglobsčio prašymai – Direktyva 2003/9/EB – Minimalios normos dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo valstybėse narėse – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Pareiga užtikrinti minimalias prieglobsčio prašytojo priėmimo sąlygas, kol trunka procedūra, pagal kurią atsakinga valstybė narė perima arba atsiima prašytoją – Valstybės narės, turinčios pareigą finansuoti minimalių sąlygų užtikrinimą, nustatymas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje, nagrinėtoje *Conseil d'État* (Prancūzija), ginčas kilo dėl 2009 m. lapkričio 3 d. aplinkraščio, susijusio su laikinąją laukimo pašalpą gaunančiais prieglobsčio prašytojais, panaikinimo. Pagal minėtą aplinkrašį laikinoji laukimo pašalpa identifikuojama kaip

pragyventi būtinos pajamos, mokamos prieglobsčio prašytojams, kol nagrinėjami jų prašymai, jeigu jie atitinka aplinkraštyje nurodytas sąlygas. Aplinkraštyje nustatyta, kad teisė gauti laikinąją laukimo pašalpą nesuteikiama *inter alia* asmenims, už kurių prieglobsčio prašymo nagrinėjimą pagal Reglamento Nr. 343/2003 (Dublinas II) nuostatas atsakinga kita Europos valstybė. Pagrindinės bylos šalys tvirtino, kad šis aplinkraštis prieštarauja Direktyvos 2003/9 tikslams, nes pagal jį teisė gauti laikinąją laukimo pašalpą nesuteikiama prieglobsčio prašytojams, jeigu pagal Reglamentą Nr. 343/2003 Prancūzijos Respublika kreipiasi į kitą valstybę narę, kurią laiko atsakinga už suinteresuotųjų asmenų prašymus, su prašymu priimti juos savo žinion arba atsiimti.

Manydamas, kad norint atsakyti į šį skundo pagrindą reikalingas atitinkamų ES teisės nuostatų išaiškinimas, nacionalinis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar pagal Direktyvą 2003/9 garantuojama, kad joje numatytais minimaliomis priėmimo sąlygomis galės pasinaudoti prieglobsčio prašytojai, dėl kurių valstybė narė, į kurią jie kreipėsi, vadovaudamasi Reglamentu Nr. 343/2003, nusprendžia kreiptis į kitą valstybę narę, kuri, pirmosios valstybės narės nuomone, yra atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą tol, kol trunka procedūra, pagal kurią ši kita valstybė narė perima arba atsiima prašytoją?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

a) Ar pirmajai valstybei narei priklausanti pareiga užtikrinti minimalias priėmimo sąlygas baigiasi tuo momentu, kai valstybė, į kurią buvo kreiptasi, priima sprendimą priimti prieglobsčio prašytoją, jį faktiškai perima arba atsiima, ar kitu momentu?

b) Tokiu atveju kuriai valstybei narei priklauso šiuo laikotarpiu finansuoti užtikrinamas minimalias priėmimo sąlygas?

Dėl valstybės narės pareigos suteikti minimalias priėmimo sąlygas prieglobsčio prašytojui, dėl kurio ji nusprendžia kreiptis į kitą valstybę narę pagal Reglamentą Nr. 343/2003

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė, kuriai prie jos sienos arba jos teritorijoje pateikti prieglobsčio prašymai, privalo minimalias prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas, nustatytas Direktyvoje 2003/09, suteikti ir tam prieglobsčio prašytojui, dėl kurio ji nusprendžia pagal Reglamentą Nr. 343/2003 kreiptis į kitą valstybę narę, kad ši priimtų suinteresuotąjį asmenį savo žinion arba jį atsiimtų kaip valstybė narė, atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą (36 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyvos 2003/9 nuostatos taip pat turi būti aiškinamos, atsižvelgiant į jos bendrą struktūrą ir paskirtį, bei, kaip numatyta šios direktyvos 5 konstatuojamojoje dalyje, gerbiant pagrindines teises ir pripažintus principus, pirmiausia Chartijoje pripažintus principus. Pagal šią konstatuojamąją dalį direktyva, visų pirma, siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir skatinti Chartijos 1 ir 18 straipsnių taikymą. Tad šie reikalavimai privalomi ne vien prieglobsčio prašytojams, atsakingos valstybės narės teritorijoje laukiantiems šios valstybės sprendimo dėl jų prieglobsčio prašymų, bet ir prieglobsčio prašytojams, laukiantiems, kol bus nustatyta už jų prašymų nagrinėjimą atsakinga valstybė narė (42–43 punktai).

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad Reglamente Nr. 343/2003 nustatyta procedūra tam tikrais atvejais gali baigtis tuo, kad prieglobsčio prašytojas nebus perduotas prašomai valstybei narei, o liks valstybėje narėje, kurioje pateikė savo prieglobsčio prašymą. Esant tokioms situacijoms laikinas prieglobsčio prašytojo buvimas prašančios valstybės narės teritorijoje gali trukti labai ilgai. Todėl minimalių normų dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo netaikymas tiems, kuriems taikoma atsakingos valstybės nustatymo procedūra, visiškai negali būti grindžiamas šios procedūros trukme (45 punktas).

Pažymėta, kad pagal Direktyvos 2005/85 2 straipsnio k punktą „pasilikimas valstybėje narėje“ turi būti suprantamas ne tik kaip pasilikimas valstybės narės, kurioje prieglobsčio prašymas nagrinėjamas, bet ir valstybės narės, kurioje jis buvo pateiktas, teritorijoje, įskaitant pasienį ar tranzitines zonas (47 punktas). Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad prieglobsčio prašytojams leidžiama likti ne tik valstybės narės, kur prieglobsčio prašymas nagrinėjamas, bet ir valstybės narės, kur jis buvo pateiktas, teritorijoje, kaip reikalaujama Direktyvos 2003/9 3 straipsnio 1 dalyje (48 punktas).

Dėl momento, kai baigiasi valstybės narės pareiga suteikti minimalias priėmimo sąlygas prieglobsčio prašytojui ir finansavimo šaltinių

Teisingumo Teismas nurodė, kad nei valstybės narės sprendimas prašyti kitos valstybės narės, kad ji prisiimtų atsakomybę išnagrinėti prieglobsčio prašymą ir perimtų prieglobsčio prašytoją savo žinion, nei prašomos valstybės narės sutikimas patenkinti šį prašymą nėra galutinis sprendimas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2003/9. Vadinasi, prašančios valstybės narės atliekamas prieglobsčio prašymo nagrinėjimas ir su tuo susijusi jos atsakomybė užtikrinti minimalias priėmimo sąlygas pasibaigia tik faktiškai perdavus prieglobsčio prašytoją (55 punktas).

Teisingumo Teismas dėl minimalių priėmimo sąlygų finansavimo nurodė, kad finansavimo pareiga, susijusi su reikalavimais valstybei narei būtinau laikytis Sąjungos teisės, paprastai tenka šiuos reikalavimus užtikrinti įpareigotai valstybei narei, t. y. tokiai, kaip antai pagrindinės bylos atveju, valstybei narei, privalančiai užtikrinti Direktyvoje 2003/9 nustatytas minimalias priėmimo sąlygas, nebent Sąjungos teisės aktuose numatyta kitaip. Kadangi Direktyvoje 2003/9 ir Reglamente Nr. 343/2003 nėra šiuo atžvilgiu priešingų nuostatų, reikia pripažinti, kad pareiga finansuoti šias minimalias sąlygas priklauso valstybei narei, kuriai tenka minėta pareiga užtikrinti minimalias priėmimo sąlygas. Be to, pažymėtina, kad siekiant užtikrinti būtinybę valstybėms narėms vienodai padalyti atsakomybę dėl pareigos finansuoti bendros prieglobsčio ir migracijos politikos įgyvendinimą, kuri, visų pirma, gali atsirasti dėl didelių migracijos srautų, Sprendimu Nr. 573/2007 pagal „Solidarumo ir migracijos srautų valdymo“ bendrąją programą įsteigtame Europos pabėgėlių fonde numatyta, kad valstybėms narėms gali būti teikiama finansinė pagalba, be kita ko, susijusi su priėmimo sąlygomis ir prieglobsčio procedūromis (59–60 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/9/EB, nustatanti minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo, turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė, kuriai pateiktas prieglobsčio prašymas, Direktyvoje 2003/09 nustatytas minimalias prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas privalo suteikti ir tam prieglobsčio prašytojui, dėl kurio ji nusprendžia pagal 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 343/2003, nustatantį valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, kreiptis į kitą valstybę narę, kad ši perimtų šį prašytoją savo žinion arba jį atsiimtų kaip valstybė narė, atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.

2. Valstybės narės, kuriai pateiktas prieglobsčio prašymas, pareiga suteikti prieglobsčio prašytojui, dėl kurio ji nusprendžia pagal Reglamentą Nr. 343/2003 kreiptis į kitą valstybę narę su prašymu perimti šį prašytoją savo žinion arba jį atsiimti kaip už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, Direktyvoje 2003/9 nustatytas minimalias sąlygas baigiasi prašančiajai valstybei narei faktiškai perdavus šį prašytoją, ir pastarajai valstybei narei, kuriai tenka minėta pareiga užtikrinti minimalias priėmimo sąlygas, priklauso ir pareiga jas finansuoti.

2012 m. rugsėjo 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *Secretary of State for the Home Department* prieš *Muhammad Sazzadur Rahman* ir kt.
(C-83/11)

Terminai: Direktyva 2004/38/EB – Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje – 3 straipsnio 2 dalis – Teisės aktuose nustatyta pareiga palengvinti galimybę įvažiuoti į šalį ir gyventi joje „bet kokiems kitiems“ Sąjungos piliečio išlaikomiems „šeimos nariams“.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinės bylos problematika buvo nulemta toliau nurodomų aplinkybių. Bangladešo pilietis *Mahbur Rahman* susituokė su Jungtinėje Karalystėje dirbančia Airijos piliete 2006 m. gegužės 31 d. (11 punktą). Sudarius santuoką jo brolis *Muhammad Sazzadur Rahman*, įbrolis *Fazly Rabby Islam* ir sūnėnas *Mohibullah Rahman* pateikė prašymą išduoti jiems kaip šeimos nariams EEE leidimą gyventi, kad jie galėtų pasinaudoti teise gyventi Jungtinėje Karalystėje kaip sutuoktinių *Rahman* išlaikomi asmenys. 2006 m. liepos 27 d. *Entry Clearance Officer* (tokio pobūdžio sprendimą įgaliotą priimti Jungtinė Karalystės institucija) Bangladeše atmetė šiuos prašymus, nes pareiškėjai pagrindinėje byloje negalėjo įrodyti, jog Bangladeše buvo išlaikomi sutuoktinių *Rahman* (12 punktą). 2007 m. birželio 19 d. nacionalinis teismas nusprendė, kad pareiškėjams gali būti taikomos Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies nuostatos, todėl jiems turi būti palengvinta galimybė įvažiuoti į Jungtinę Karalystę (13 punktą). 2008 m. sausio 9 d. pareiškėjai paprašė išduoti leidimo gyventi šalyje korteles, kad taip būtų patvirtinta jų teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje. 2008 m. gruodžio 24 d. sprendimu *Secretary of State* (kompetentinga valstybės institucija) atmetė šiuos prašymus, nes nusprendė, jog pareiškėjai neįrodė, kad gyvena kartu su ES piliete *R. Rahman* toje pačioje EEE valstybėje narėje iki šios atvykimo į Jungtinę Karalystę ir kad ir toliau yra jos išlaikomi arba veda su ja bendrą namų ūkį Jungtinėje Karalystėje (14 punktą). 2009 m. balandžio 6 d. *Immigration Judge of the Asylum and Immigration Tribunal* (nacionalinis teismas) nusprendė, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje iš tikrųjų buvo „išlaikomi“ (15 punktą). 2009 m. balandžio 30 d. buvo nutarta išnagrinėti bylą iš naujo ir ji buvo pateikta apeliacine tvarka nagrinėti apeliaciniam teismui (16 punktą). Šiomis aplinkybėmis bylą nagrinėjęs nacionalinis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį valstybė narė įpareigojama priimti teisės akto nuostatas, kurios palengvintų galimybę įvažiuoti į kitą valstybę narę ir (arba) gyventi joje kitų šeimos narių kategorijai priklausantiems asmenims, kurie nėra ES piliečiai, galintys atitikti šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalies reikalavimus?

2. Ar toks pirmajame klausime nurodytas kitas šeimos narys gali remtis Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies tiesioginiu taikymu tuomet, jeigu jis negali atitikti jokių nacionalinės teisės aktais nustatytų reikalavimų?

3. Ar į Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalyje ir 10 straipsnio 2 dalyje nurodytą kitų šeimos narių kategoriją patenka tik tie asmenys, kurie iki Sąjungos piliečio persikėlimo į priimančiąją valstybę gyveno toje pačioje šalyje kaip ir ES pilietis ir jo sutuoktinis?

4. Ar bet koks priklausymas nuo kito asmens, nurodytas Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalyje, kuriuo kitas šeimos narys remiasi siekdamas įvažiuoti į priimančiąją valstybę, turėjo egzistuoti prieš pat ES piliečiui persikeliant į priimančiąją valstybę?

5. Ar valstybė narė gali nustatyti tam tikrus reikalavimus dėl tokio kito šeimos nario priklausymo, nurodyto Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalyje, pobūdžio ir trukmės, siekdama, kad toks priklausymas nebūtų išgalvotas ar nereikalingas, kad būtų leista priimti asmenį, kuris nėra pilietis, ar jam leista toliau gyventi jos teritorijoje?

6. Ar priklausymas, kuriuo kitas šeimos narys remiasi tam, kad jam būtų leista gyventi valstybėje narėje, turi priimančiojoje valstybėje tęstis tam tikrą ar neribotą laikotarpį, kad leidimo gyventi šalyje kortelė būtų išduota arba pratęsta pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnį, ir, jei taip, kaip toks priklausymas turėtų būti įrodytas? (17 punktas)

Dėl galimybės įvažiuoti į kitą valstybę narę ir (arba) gyventi joje kitų šeimos narių kategorijai priklausantiems asmenims, kurie nėra ES piliečiai, palengvinimo ir dėl ES piliečio „išlaikomo“ šeimos nario kategorijos

Teisingumo Teismas nurodė, kad nors pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės nėra įpareigosios pripažinti asmenų, kurie yra ES piliečio išlaikomi šeimos nariai plačiąja prasme, teisę įvažiuoti į šalį ir gyventi joje, vis dėlto, kaip matyti iš šio 3 straipsnio 2 dalyje pavartoto žodžio „palengvina“, šia nuostata valstybės narės įpareigojamos teikti pirmenybę asmenų, kuriuos sieja ypatingi priklausymo santykiai su ES piliečiu, prašymams, palyginti su kitų trečiųjų šalių piliečių prašymais leisti įvažiuoti į šalį ir gyventi joje (21 punktas). Siekdamos įvykdyti šį įpareigojimą valstybės narės turi, kaip nustatyta Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, numatyti to paties straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nurodytiems asmenims galimybę gauti sprendimą dėl prašymo, kuris būtų grindžiamas išsamiau jų asmeninių aplinkybių nagrinėjimu, o atmetus prašymą – motyvuotas (22 punktas). Nagrinėdama prašymą pateikusių asmenų asmenines aplinkybes, kaip matyti iš Direktyvos 2004/38 6 konstatuojamosios dalies, kompetentinga valdžios institucija turi atsižvelgti į įvairius veiksnius, kurie kiekvienu konkrečiu atveju gali būti svarbūs, pavyzdžiui, finansinio ar fizinio priklausymo laipsnis arba šeimos nario ir Sąjungos piliečio, kurį šis nori lydėti ar prie kurio nori prisijungti, giminystės laipsnis (23 punktas).

Pažymėta, kad nors, kaip teisingai pastebėjo pastabas pateikusių vyriausybės, Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalyje pavartotos sąvokos nėra pakankamai tikslios, kad prašymą leisti įvažiuoti į šalį ir gyventi joje pateikęs asmuo galėtų tiesiogiai remtis šia nuostata nurodydamas vertinimo kriterijus, kurie, jo nuomone, turėtų būti taikomi jo prašymui, vis dėlto toks prašymą pateikęs asmuo turi teisę teisme patikrinti, ar nacionalinės teisės aktai priimti ir taikomi neperžengiant direktyvoje nustatytą diskrecijos ribų (25 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat iš esmės klausia, ar norint patekti į ES piliečio „išlaikomą“ šeimos narių kategoriją pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį būtina reikia būti gyvenusiam toje pačioje šalyje kaip ir ES pilietis ir būti jo išlaikomam, šiam persikeliant į priimančiąją valstybę narę arba prieš pat šį momentą (27 punktas). Dėl momento, kuriuo prašymą pateikęs asmuo turi būti priklausomas, kad būtų pripažintas „išlaikomu“ pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kaip matyti iš Direktyvos 2004/38 6 konstatuojamosios dalies, nuostatos tikslas – „išlaikyti šeimos vienybę platesne prasme [šeimos plačiąja prasme vienybę]“, palengvinant galimybę įvažiuoti į šalį ir gyventi joje asmenims, nepatekusiems į Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalyje pateiktą ES piliečio šeimos nario apibrėžimą, tačiau dėl specifinių faktinių aplinkybių, kaip ekonominė priklausomybė, bendras namų ūkis arba prasta sveikata, palaikantiems su ES piliečiu glaudžius ir tvarius šeiminius ryšius (32 punktas). Tačiau Teisingumo Teismas nurodė, kad tokie ryšiai gali egzistuoti Sąjungos piliečio šeimos nariui negyvenant toje pačioje valstybėje kaip ir šis pilietis arba nebūnant jo išlaikomam šiam persikeliant į priimančiąją valstybę arba prieš pat persikėlimą. Priešingai, priklausymas šalyje, iš kurios atitinkamas šeimos narys atvyko, turi egzistuoti tada, kai jis prašo leisti prisijungti prie jį išlaikančio Sąjungos piliečio (33 punktas). Pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar atsakovai pagrindinėje byloje buvo išlaikomi Sąjungos piliečio, šiuo atveju *R. Rahman*, šalyje, iš kurios jie atvyko, t. y. Bangladeše, kuomet paprašė leisti prie jo prisijungti Jungtinėje Karalystėje. Tik tuo atveju, jeigu jie gali pateikti tokio priklausymo išvykimo šalyje įrodymų, kaip reikalaujama pagal Direktyvos

2004/38 10 straipsnio 2 dalį, priimančioji valstybė narė turės palengvinti jiems galimybę įvažiuoti į šalį ir gyventi joje pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 dalį (34 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip:

– valstybės narės neprivalo tenkinti bet kokio ES piliečio šeimos narių, nepatenkančių į minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje pateiktą apibrėžimą, prašymo leisti įvažiuoti į šalį ar gyventi joje, net jeigu jie įrodo, kaip numatyta jos 10 straipsnio 2 dalyje, kad šis pilietis juos išlaiko,

– tačiau valstybės narės turi užtikrinti, kad jų teisės aktuose būtų numatyti kriterijai, leidžiantys minėtiems asmenims gauti sprendimą dėl prašymo leisti įvažiuoti į šalį ir gyventi joje, kuris būtų grindžiamas išsamiu jų asmeninių aplinkybių nagrinėjimu, o atmetus prašymą – motyvuotas,

– valstybės narės turi didelę diskreciją pasirinkdamos minėtus kriterijus, tačiau jie turi atitikti įprastą sąvokos „palengvina“ ir minėto 3 straipsnio 2 dalyje pavartotų su priklausymu susijusių sąvokų reikšmę ir nedaryti šios nuostatos neveiksmingos,

– bet kuris prašymą pateikęs asmuo turi teisę teisme patikrinti, ar nacionalinės teisės aktai ir jų taikymas atitinka šiuos reikalavimus.

2. Tam, kad atitinkamas šeimos narys patektų į ES piliečio „išlaikomų“ šeimos narių kategoriją pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį, jis turi būti priklausomas šalyje, iš kurios atvyko, ir bent jau tada, kai prašo leisti prisijungti prie jį išlaikančio Sąjungos piliečio.

3. Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės, pasinaudodamos savo diskrecija, gali numatyti specialius reikalavimus dėl priklausymo pobūdžio ir trukmės su sąlyga, kad šie reikalavimai atitinka įprastą su Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytu priklausymu susijusių sąvokų reikšmę ir nedaro šios nuostatos neveiksmingos.

4. Klausimas, ar išduodant leidimo gyventi šalyje kortelę, kaip numatyta Direktyvos 2004/38 10 straipsnyje, gali būti taikomas reikalavimas, kad šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytas priklausymas tęstųsi ir priimančioje valstybėje narėje, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.

<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62011CJ0083&lang1=lt&type=NOT&ancre=>

**2012 m. spalio 18 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje *Staatssecretaris van Justitie prieš Mangat Singh*
(C-502/10)**

Terminai: „Direktyva 2003/109/EB – Trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statusas – Taikymo sritis – 3 straipsnio 2 dalies e punktas – Gyvenimas, pagrįstas oficialiai apribotu leidimu gyventi šalyje“.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje nacionaliniame teisme Nyderlanduose buvo sprendžiamas pareiškėjo reikalavimas dėl ilgalaikio EB leidimo gyventi šalyje suteikimo. Indijos pilietis *M. Singh* atvyko į Nyderlandus 2001 m. rugsėjo 4 d. 2001 m. spalio 22 d. jis gavo leidimą laikinai gyventi šalyje, kurio galiojimas buvo apribotas dvasinio vadovo arba religijos mokytojo veikla iki 2002 m.

rugsėjo 6 d. Šio leidimo gyventi šalyje galiojimas vėliau pratęstas iki 2008 m. sausio 19 d. Per šį laikotarpį jame nustatytas apribojimas pakeistas ir leidimo galiojimas apribotas vien dvasinio vadovo veikla (20 punktas). 2007 m. gegužės 30 d. *M. Singh* pateikė prašymą išduoti ilgalaikio EB gyventojų leidimą gyventi šalyje (21 punktas). Prašymas buvo atmestas, o *M. Singh* apskundė šį sprendimą. 2009 m. balandžio 29 d. sprendimu nacionalinis teismas patenkino *M. Singh* skundą dėl institucijos (*Staatssecretaris*) sprendimo ir nurodė *Staatssecretaris* priimti naują sprendimą dėl pareiškėjo reikalavimo. Anot nacionalinio teismo, Direktyva 2003/109 (direktyva *inter alia* „nustato sąlygas, kuriomis valstybė narė suteikia ilgalaikio gyventojų statusą jos teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams ir panaikina tokį statusą, bei su tokiu statusu susijusias teises“ – Direktyvos 2003/109 1 straipsnio a punktas) nėra siekiama netaikyti toms situacijoms, kai užsieniečiui suteiktas leidimas gyventi šalyje nelaikytinas laikinu, nes šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies e punkte („Ši direktyva netaikoma trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra apsigyvenę tikrai laikiniais pagrindais, pavyzdžiui, pagal „au pairs“ programą ar kaip sezoniniai darbuotojai, arba kaip darbuotojai, pasiūsti paslaugos tiekėjo tarpvalstybiniam paslaugų teikimui, arba patys teikdami tarpvalstybines paslaugas, arba tais atvejais, kai jų leidimas gyventi yra oficialiai apribotas“) numatytos vien situacijos, kai gyvenimas šalyje pagal savo pobūdį yra laikinas. Anot nacionalinio teismo, Direktyva 2003/109 taptų neveiksminga, jei valstybei narei būtų leidžiama netaikyti direktyvos toms situacijoms, kai užsienietis turi leidimą gyventi šalyje, kuris gali būti neribotai pratęsiamas (23 punktas). Vis dėlto, anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio nacionalinio teismo, sąvoka „leidimas gyventi <...> oficialiai apribotas“ pagal minėtą nuostatą nėra apibrėžta, o dėl tokios diskrecijos valstybėms narėms suteikimo galėtų būti pažeistas Direktyvos 2003/109 veiksmingumas ar jos tikslas, t. y. suderinti ilgalaikio EB gyventojų statuso įgijimo sąlygas (24 punktas). Dėl leidimo laikinai gyventi šalyje, apriboto dvasinio vadovo ar religijos mokytojo veikla, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jo galiojimo trukmė gali būti nenustatyta tvarka pratęsiamą tol, kol jo savininkas atitinka pagal tam tikrus Nyderlandų teisės aktus reikalaujamas sąlygas, be to, iš Imigracijos ir Integracijos ministerijų oficialių dokumentų matyti, kad praktiškai daugybė užsieniečių, kurie gyvena Nyderlandų teritorijoje kaip dvasiniai vadovai, iš jos neišvyksta. Būtent dėl šios išvados dvasinių vadovų, religijos mokytojų gyvenimas buvo laikomas pagal savo pobūdį nuolatiniu šio sprendimo 19 punkte nurodytuose naujuose teisės aktuose (25 punktas). Šiomis aplinkybėmis byla nagrinėjęs nacionalinis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą: „Ar <...> Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 2 dalies e punkte įtvirtinta sąvoka „oficialiai apribotas leidimas gyventi šalyje“ turi būti aiškinama taip, kad ji apima leidimą laikinai gyventi šalyje, kuris pagal Nyderlandų teisę negarantuoja galimybės gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, net jeigu pagal Nyderlandų teisę šio riboto galiojimo leidimo gyventi šalyje trukmė iš esmės gali būti pratęsta neribotai ir net jeigu dėl to ši direktyva netaikoma tam tikrai asmenų grupei, pavyzdžiui, dvasiniams vadovams ir religijos mokytojams?“ (28 punktas).

Dėl ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo

Teisingumo Teismas nurodė, kad nors pagal Direktyvos 2003/109 1 straipsnio a punktą siekiama nustatyti sąlygas, kuriomis valstybė narė suteikia ilgalaikio gyventojų statusą jos teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams ir panaikina tokį statusą bei su tokiu statusu susijusias teises. Šis tikslas neapima nei sąvokos „teisėtai gyvenantiems“, nei sąlygų ar su tokiu statusu susijusių teisių sąvokų, kurios priklauso valstybių narių kompetencijai (39 punktas). Vis dėlto nepakanka, kad leidimas gyventi šalyje būtų oficialiai apribotas, kaip tai suprantama pagal valstybės narės teisę, tam, kad jis būtų laikomas „oficialiai apribotu leidimu gyventi šalyje“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 2 dalies e punktą (41 punktas). Nors pagal Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 2 dalies e punkto formuluotę nėra patikslinama, kaip reikėtų suprasti terminus „kai jų leidimas gyventi yra oficialiai apribotas“, taip pat šioje direktyvoje, kiek tai susiję su šių terminų reikšme, nėra nuorodų ir į nacionalinę

teisę. Todėl taikant šią direktyvą šie terminai turėtų būti laikomi apibrėžiantys savarankišką Sąjungos teisės sąvoką, kuri visų valstybių narių teritorijoje turi būti aiškinama vienodai (43 punktas). Pagal Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 2 dalies e punktą į jos taikymo sritį nepatenka gyvenimas „tikrai laikiniais pagrindais“. Tokie pagrindai iš tikrųjų reiškia, kad trečiųjų šalių piliečiai tam tikroje valstybėje narėje gyvena neilgai. Šiuo tikslu šioje direktyvoje pateikiami keli gyvenimo šalyje, susijusio su laikino pobūdžio veikla, pavyzdžiai, kaip antai darbas pagal „au pair“ programą, sezoninis darbas arba tarpvalstybinių paslaugų teikimas (48 punktas). Be kita ko, pagal minėtą nuostatą į Direktyvos 2003/109 taikymo sritį nepatenka trečiųjų šalių piliečiai, kurie valstybėje narėje gyvena remdamiesi oficialiai apribotu leidimu gyventi šalyje (49 punktas). Priešingai nei trečiųjų šalių piliečių, kurie apsigyvenę vien laikiniais pagrindais, atvejui, kai akivaizdu, jog dėl tokio laikinumo atitinkamas pilietis negali ilgai gyventi šalyje, tai, kad leidime gyventi šalyje nurodomas oficialus apribojimas, neleidžia savaime nuspręsti, ar šis trečiosios šalies pilietis, nepaisydamas tokio apribojimo, gali ilgam laikui apsigyventi valstybėje narėje (50 punktas). Tad oficialiai apribotas leidimas gyventi šalyje, kaip jis suprantamas nacionalinėje teisėje, kurio oficialus apribojimas netrukdo atitinkamam trečiosios šalies piliečiui ilgam laikui apsigyventi šalyje, negali būti laikomas oficialiai apribotu leidimu gyventi šalyje, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 2 dalies e punktą, kitaip būtų pakenkta šia direktyva siekiamiems tikslams ir ji nebūtų veiksminga (51 punktas). Vadinasi, nacionalinis teismas turi patikrinti, ar leidimo gyventi šalyje oficialus apribojimas, kaip jis suprantamas pagal nacionalinę teisę, leidžia jį turinčiam asmeniui ilgam laikui apsigyventi atitinkamoje valstybėje narėje (52 punktas). Tačiau aplinkybė, kad leidimo gyventi šalyje galiojimas pratęsiamas kelis kartus iš eilės ir tai trunka ilgiau nei penkerius metus, t. y. neribotai, gali būti svarbus požymis, leidžiantis daryti išvadą, kad šiam leidimui gyventi šalyje nustatytas oficialus apribojimas netrukdo trečiosios šalies piliečiui ilgam laikui apsigyventi atitinkamoje valstybėje narėje. Vis dėlto nacionalinis teismas, atsižvelgęs į visas aplinkybes, turi patikrinti, ar taip yra nagrinėjamu atveju (54 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso 3 straipsnio 2 dalies e punktas turi būt aiškinamas taip, kad sąvoka „leidimas gyventi, [kuris] yra oficialiai apribotas“ neapima tam tikrai asmenų grupei išduoto leidimo laikinai gyventi šalyje, kurio galiojimas gali būti neribotai pratęsiamas, tačiau nesuteikiant jokios galimybės gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, jeigu oficialus apribojimas netrukdo trečiosios šalies piliečiui ilgam laikui apsigyventi atitinkamoje valstybėje narėje, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0502:LT:HTML>

SOCIALINĖ POLITIKA

2012 m. rugsėjo 6 d. trečiosios kolegijos prejudicinis sprendimas sujungtose bylose *Secretary of State for Work and Pensions* prieš *Lucja Czop* (C-147/11) ir *Margita Punakova* (C-148/11)

Terminai: Reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 – Direktyva 2004/38/EB – Teisė nuolat gyventi šalyje – Socialinė parama – Vaiko priežiūra – Gyvenimo laikotarpiai iki kilmės valstybės įstojimo į Sąjungą.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Vienoje iš sujungtų bylų (C-147/11) faktinės aplinkybės buvo tokios: 2002 m. Lenkijos pilietė *L. Czop* atvyko į Jungtinę Karalystę, turėdama studento vizą, ir 2002 m. gruodžio 8 d. gavo leidimą apsigyventi be teisės gauti paramą iš valstybės lėšų. Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2004 m. balandžio 28 d. šis leidimas buvo pratęstas, tačiau ši teiginį ginčija Jungtinės Karalystės vyriausybė. Nuo 2003 m. iki 2005 m. lapkričio mėn. *L. Czop* dirbo savarankiškai. Keturi jos vaikai kartu su ja gyvena Jungtinėje Karalystėje. Paskutiniai trys vaikai, kurių tėvas *S. Krzyzowski*, gimė Jungtinėje Karalystėje. Viena iš vaikų (*Lukasz Czop*) atvyko pas motiną į Jungtinę Karalystę ir 2006 m. pradėjo mokytis mokykloje. Nė vienas iš *L. Czop* vaikų nesimokė Jungtinės Karalystės mokykloje laikotarpiu nuo 2003 iki 2005 m., kai ji dirbo savarankiškai (11 punktas). 2008 m. gegužės 29 d. *L. Czop* pateikė prašymą skirti socialinę pašalpą, kuris buvo atmestas tų pačių metų birželio 20 d. 2008 m. rugsėjo mėn. ji vėl pradėjo dirbti savarankiškai, todėl šis prašymas susijęs tik su laikotarpiu nuo 2008 m. gegužės iki 2008 m. rugsėjo mėn. (13 punktas). *Secretary of State for Work and Pensions* (kompetentinga valstybės institucija) šį prašymą atmetė, motyvuodamas tuo, kad *L. Czop* laikytina „užsienietė“ dėl to, jog neturėjo leidimo gyventi šalyje, kaip numatyta 1987 m. Socialinės pašalpos (bendrujų) taisyklių 21AA straipsnio 4 dalyje (14 punktas). *First-tier Tribunal* (nacionalinis teismas) patenkino *L. Czop* ieškinį ir pripažino, kad ji turėjo teisę gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, todėl negalėjo būti laikoma „užsienietė“, taigi turėjo teisę gauti socialinę pašalpą (15 punktas). *Secretary of State for Work and Pensions* apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme (16 punktas).

Kitoje byloje (C-148/11) faktinės aplinkybės buvo tokios: Čekijos pilietė *M. Punakova* į Jungtinę Karalystę atvyko 2001 m. kovo 3 d. ir savarankiškai dirbo joje valytoja nuo 2007 m. lapkričio 16 d. iki 2008 m. rugsėjo 8 d. Trys jos vaikai gimė Jungtinėje Karalystėje. Pirmasis pradėjo lankyti mokyklą savaitę prieš *M. Punakovai* nustojant savarankiškai dirbti (18 punktas). 2008 m. rugsėjo 15 d. *M. Punakova* pateikė prašymą skirti socialinę pašalpą. Kaip ir *L. Czop* atveju, šis prašymas buvo atmestas motyvuojant tuo, kad ji turi „užsienietės“ statusą. *First-tier Tribunal* *M. Punakova* ieškinį patenkino (19 punktas).

Nacionalinis teismas abiejose bylose kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, siekdamas nustatyti, ar asmenys, esantys tokioje situacijoje, kaip antai *L. Czop* ir *M. Punakova*, pagal ES teisę turi teisę gyventi šalyje (23 punktas).

Dėl teisės gyventi valstybėje narėje

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnį valstybės narės piliečio, dirbančio arba dirbusio kitos valstybės narės teritorijoje, vaikams suteikiama teisė būti priimtiems į tos šalies bendrojo lavinimo, amatų ir profesines mokyklas tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiams, jeigu šie vaikai gyvena toje šalyje (24 punktas). Pakanka, kad vaikas, kuris mokosi priimančiojoje valstybėje narėje, būtų joje apsigyvenęs, kai vienas iš tėvų šioje valstybėje naudojosi teise gyventi šalyje kaip darbuotojas migrantas. Vaiko teisė gyventi šioje valstybėje tam, kad galėtų joje mokytis, kaip numatyta Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnyje, ir ja pagrįsta vieno iš tėvų, kuris vaiką faktiškai prižiūri, teisė gyventi šalyje negali būti siejamos su sąlyga, kad vienas iš tėvų tuo metu, kai vaikas pradėjo mokytis, turėjo vykdyti priimančiojoje valstybėje narėje profesinę veiklą kaip darbuotojas migrantas (26 punktas).

Pažymėta, kad nei *L. Czop* vaiko *Lukasz Czop* tėvas, nei pati *L. Czop* nedirbo Jungtinėje Karalystėje pagal darbo sutartį, o iš aiškios ir tikslios Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnio formuluotės „valstybės narės piliečio, dirbančio arba dirbusio <...> vaikai“ matyti, kad ši nuostata taikoma tik pagal darbo sutartį dirbančių asmenų vaikams (30 punktas). Be to, pažodini šios nuostatos aiškinimą, t. y. kad joje nurodyti tik pagal darbo sutartį dirbantys darbuotojai, patvirtina ir Reglamento Nr. 1612/68, kuris priimtas remiantis EEB sutarties 49 straipsniu (po pakeitimų – EB sutarties 49 straipsnis, kuris po pakeitimų tapo EB 40 straipsniu), bendra struktūra ir aplinkybė, kad Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnio formuluotė pakartota ne

Direktyvoje 2004/38, o Reglamente Nr. 492/11, taip pat reglamentuojančiame laisvą darbuotojų judėjimą ir pagrįstame SESV 46 straipsniu, atitinkančiu EB 40 straipsnį (31 punktas)

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad dėl to, jog Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnyje nurodyti tik pagal darbo sutartį dirbantys asmenys, jis negali būti aiškinamas kaip taikytinas ir savarankiškai dirbantiems asmenims (33 punktas). Tačiau atsižvelgė į pagrindinės bylos aplinkybes ir nurodė, kad remiantis Jungtinės Karalystės vyriausybės posėdyje pateikta informacija *L. Czop* turi teisę nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį (34 punktas). Teismas pabrėžė, kad iš esmės, nors *L. Czop* penkerius metus nevykdė Jungtinėje Karalystėje savarankiškos veiklos, taigi netenkino Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytų reikalavimų, kaip per posėdį teigė Jungtinės Karalystės vyriausybė, ji tenkino šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtintus reikalavimus (38 punktas)

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje 12 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo darbuotojo migranto arba buvusio darbuotojo migranto vaiką, kuris mokysis priimančioje valstybėje narėje, faktiškai prižiūrinčiam asmeniui suteikiama teisė gyventi šios valstybės teritorijoje, tačiau jis neturi būti aiškinamas taip, kad juo tokia teisė suteikiama savarankiškai dirbančio asmens vaiką faktiškai prižiūrinčiam asmeniui.

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ES pilietis, turintis neseniai į ES įstojusios valstybės narės pilietybę, pagal šią nuostatą gali naudotis teise nuolat gyventi šalyje, kai daugiau nei penkerius metus nepertraukiamai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ir dalį šio laikotarpio gyveno iki pirmosios valstybės įstojimo į ES, jeigu gyventa laikantis Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62011CJ0147&lang1=lt&type=NOT&ancre=>

2012 m. spalio 25 d. ketvirtosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Déborah Prete* prieš *Office national de l'emploi* (C-367/11)

Terminai: Laisvas asmenų judėjimas – EB 39 straipsnis – Valstybės narės pilietis, ieškantis darbo kitoje valstybėje narėje – Vienodas požiūris – Laukimo išmokos jauniems pirmojo darbo ieškantiems asmenims – Suteikimas, siejamas su mokymosi bent šešerius metus priimančiojoje valstybėje sąlyga.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo keliamas klausimas dėl Prancūzijos pilietės teisės Belgijoje gauti laukimo išmokas (t. y. išmokos, numatytos Belgijos teisės aktuose, skirtos baigus mokslus ir ieškantiems pirmojo darbo jauniems asmenims, kuriomis siekiama palengvinti šių asmenų integraciją į darbo rinką baigus mokslus). Prancūzijos pilietė *D. Prete* vidurinį mokslą baigė Prancūzijoje, kur 2000 m. liepos mėn. gavo vidurinio profesinio mokslo baigimo diplomą. 2001 m. birželio mėn. ji susituokė su Belgijos piliečiu ir apsigyveno su juo Turnė (Belgija) (5 punktas). 2002 m. vasario 1 d. *D. Prete* įsiregistravo Nacionalinėje įdarbinimo tarnyboje (toliau – ir ONEM) kaip darbo ieškantis asmuo. 2003 m. birželio 1 d. ji pateikė ONEM prašymą skirti

laukimo išmokas (6 punktas). 2003 m. rugsėjo 11 d. sprendimu ONEM atmetė šį prašymą dėl to, kad *D. Prete* nesimokė bent šešerius metus Belgijos mokymo įstaigoje prieš gaudama vidurinio mokslo baigimo diplomą, kaip to reikalaujama pagal Karaliaus dekreto 36 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos 2 punkto j papunktį (7 punktas). Nacionalinis teismas atmetė *D. Prete* skundus. Šiomis aplinkybėmis bylą nagrinėjęs nacionalinis teismas (*Cour de cassation*) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus, kuriuos Teisingumo Teismas sukonkretino taip: prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 12, 17, 18 straipsnius arba, jei reikia, EB 39 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama nuostata, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, pagal kurią nustatyta jaunų ieškančių pirmojo darbo asmenų teisės gauti laukimo išmokas sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo bent šešerius metus būtų mokėsis priimančiosios valstybės narės mokymo įstaigoje, atsižvelgiant į pernelyg išimtinį tokios sąlygos pobūdį, visų pirma, dėl to, kad ja paneigiama bet kokia galimybė skirti šias išmokas jaunai moteriai, kitos valstybės narės pilietei, kuri, nors nesimokė tokioje įstaigoje, yra susituokusi su priimančiosios valstybės narės piliečiu, gyvena su juo šioje valstybėje ir šios valstybės įdarbinimo tarnyboje yra įregistruota kaip darbo ieškantis asmuo. Šiuo atžvilgiu šis nacionalinis teismas, be kita ko, siekia išsiaiškinti, ar iš tikrųjų reikia atsižvelgti į šios situacijos aplinkybes siekiant nustatyti, ar egzistuoja realus ryšys tarp suinteresuotosios ir priimančiosios valstybės narės darbo rinkos (14 punktas).

Dėl teisės gauti išmokas kitos valstybės narės piliečiui

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką vienodo požiūrio taisykle, įtvirtinta EB 39 straipsnyje, draudžiama ne tik atvira diskriminacija dėl pilietybės, bet ir bet kokios kitos paslėptos diskriminacijos formos, kurių, pritaikius kitus atskyrimo kriterijus, pasekmės iš tiesų yra tokios pačios (29 punktas). Pagrindinėje byloje nagrinėjamomis teisės nuostatomis nustatytas skirtingas požiūris atsižvelgiant į tai, ar pirmojo darbo ieškantys jauni asmenys gali įrodyti, kad bent šešerius vidurinio mokslo metus mokėsi Belgijos mokymo įstaigoje (30 punktas). Todėl sąlyga, kad buvo būtina mokytis priimančiosios valstybės narės mokymo įstaigoje, dėl paties jos pobūdžio lengviau gali įvykdyti šios valstybės piliečiai ir ja iš esmės keliama grėsmė, kad kitų valstybių narių piliečiams bus sudarytos mažiau palankios sąlygos (31 punktas). Šiuo atžvilgiu, kalbant apie išmokas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriomis siekiama palengvinti jaunų asmenų integraciją į darbo rinką baigus mokslus, reikia nurodyti, kad Teisingumo Teismas pripažino, jog nacionalinės teisės aktų leidėjo siekis užtikrinti prašymą skirti tokias išmokas pateikusio asmens ir atitinkamos geografinės darbo rinkos realų ryšį yra teisėtas (33 punktas). Dėl proporcingumo reikalavimo reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog vienintelė sąlyga, susijusi su vidurinio mokslo baigimo diplomo gavimo vieta, kaip numatyta Karaliaus dekreto 36 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos 2 punkto a papunktėje, yra pernelyg bendra ir išimtinė, nes ja neteisingai teikiama pirmenybė veiksniumi, kuris nebūtinai atspindi realų ir faktinį prašymą skirti išmokas pateikusio asmens ir geografinės darbo rinkos ryšio laipsnį, ir pašalinamas bet koks kitas tokį ryšį atspindintis veiksnys. Todėl jis pripažino, kad šia sąlyga viršijama tai, kas būtina siekiamam tikslui pasiekti (34 punktas). Teisingumo Teismui pateiktose pastabose Belgijos vyriausybė patvirtino, kad ginčijama sąlyga siekiama užtikrinti prašymą skirti šias išmokas pateikusio asmens ir Belgijos darbo rinkos realų ryšį, ir teigė, jog tokia sąlyga atitinka proporcingumo principo reikalavimus, taip pat, be kita ko, šiuo atžvilgiu nurodė, kad ja reikalaujama mokymosi metų skaičiumi neviršijama tai, kas būtina šiam tikslui pasiekti (36 punktas). Kaip matyti iš pagrindinės bylos aplinkybių, *D. Prete* nesimokė Belgijoje nė vieno metų, nors jai būtų atsisakyta skirti laukimo išmokas ir tuo atveju, jei ginčijama sąlyga būtų reikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo galėtų patvirtinti trumpesnės nei šešerių metų trukmės mokslus Belgijos mokymo įstaigoje, kad ir kokia būtų ši trumpesnė trukmė (38 punktas). Tad Teisingumo Teismas pabrėžė, kad turi išnagrinėti klausimą tik dėl to, ar galima išvada, jog pagrindinėje byloje

nagrinėjamos teisės nuostatos nesuderinamos su EB 39 straipsniu, gali būti padaryta remiantis aplinkybe, jog numatant sąlygą, kad buvo būtina mokytis vienoje iš Belgijos įstaigų, šiuo teisės aktu neleidžiama atsižvelgti į aplinkybes, kurios, nors nesusijusios su mokslų baigimo vieta, vis dėlto taip pat atspindėtų realaus ryšio tarp suinteresuotojo asmens ir atitinkamos geografinės darbo rinkos egzistavimą (39 punktas). Teisingumo Teismas konstatavo, kad reikia atmesti Belgijos vyriausybės argumentus, jog asmuo, kaip antai *D. Prete*, visų pirma, dėl to, kad gyvena prie valstybės narės, kurioje baigė mokslus, sienos, natūraliai yra labiau pasirengęs patekti į šios valstybės, su kuria jis susijęs, darbo rinką. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad studento mokantis įgytos žinios paprastai jo nesusieja su konkrečia geografine darbo rinka. Antra, reikia pripažinti, kad Belgijos vyriausybės nurodytos aplinkybės siekiant pateisinti galimą ryšio tarp suinteresuotosios ir Prancūzijos darbo rinkos egzistavimą bet kuriuo atveju negali sukliudyti atsirasti, be to, tokiam ryšiui su Belgijos darbo rinka tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje (45 punktas). Be to, šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad realaus ryšio su valstybės narės darbo rinka egzistavimas gali būti patvirtintas, be kita ko, jeigu nustatoma, jog atitinkamas asmuo protingą laikotarpį veiksmingai ir iš tikrųjų ieškojo darbo atitinkamoje valstybėje narėje (46 punktas). Aplinkybė, kad pareiškėja pagrindinėje byloje, pasinaudojusi Sąjungos piliečiams EB 18 straipsniu užtikrinta judėjimo laisve, persikėlė į priimančiąją valstybę narę, susituokusi su šios valstybės piliečiu, siekdama joje apsigyventi, juo labiau negali būti ignoruojama siekiant įvertinti, ar *D. Prete* realiai susijusi su šios valstybės narės darbo rinka (48 punktas). Teisingumo Teismas, apibendrinamas pažymėjo, kad pagrindinės bylos aplinkybės aiškiai rodo, jog sąlyga, kaip antai nustatytoji Karaliaus dekreto 36 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos 2 punkto j papunktyje, tiek, kiek ja trukdoma atsižvelgti į kitus veiksnius, galinčius atspindėti realų prašymą skirti laukimo išmokas pateikusiai asmens ir atitinkamos geografinės darbo rinkos ryšio laipsnį, viršijama tai, kas būtina ja siekiamam tikslui pasiekti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

Pagal EB 39 straipsnį draudžiama nacionalinė nuostata, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, pagal kurią pirmojo darbo ieškančių jaunų asmenų teisė gauti laukimo išmokas siejama su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo bent šešerius metus būtų mokėsis priimančiosios valstybės narės mokymo įstaigoje, nes šia sąlyga trukdoma atsižvelgti į kitus veiksnius, kurie yra tinkami nustatant realaus ryšio tarp prašymą skirti išmokas pateikusiai asmens ir atitinkamos geografinės darbo rinkos egzistavimą, ir dėl to ja viršijama tai, kas būtina šia nuostata siekiamam tikslui, t. y. užtikrinti tokio ryšio egzistavimą, pasiekti.

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0367:LT:HTML>